

Адыгеим и Лышхъэ Iуклэгъ

Адыгеим и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан УФ-м Iэклиб къэрал Iофхэмклэ и Министерствэ и Лыклоу Сергей Манько тыгъуасэ IофшIэгъу зIуклэгъу дырилагъ. Дунэе IофшIэным эпхыгъэ Iофтхьабзэхэм ягъэхъазырынклэ ыкли консул фIо-фашIэхэр алэклэгъэхъэгъэнхэмклэ республикэм IэпыIэгъу зэрэфхъушIтхэ лъэныкъохэм ятегушIэн хэлъжыагъ Урысые Федерацием и МИД илIыкIохэм яIофшIапIэу Краснодар щыIэм иапэрэ секретарэу Игорь Терзиян.

— Республикэм ипашэхэр дунэе IофшIэным эпхыгъэ Iофыгъо заулэмэ язэшIохын ыуж ихъанхуэ игъо хъугъэ. Гушылэм пае, тыхэгъэгъухуэ Iэклиб къэралхэм арысхэм гъусэныгъэ адытиIэн, ахэм зэпхыныгъэу адэтшIыхэрэм джыри нахъ хэхъоныгъэ афэтшын фае. Адыгеим игъэцэкIэло хабзэ иорганхэм а пшъэр-лыр мы аужырэ илгъэхэм гъэхъагъэ хэлъу зэшIуахы, ащ къыхэкIэу зипчъагъэкIэ бэ хуэрэ адыгэ диаспорэу Тыркуем, КъокIыпIэ Благъэм, Европэм ыкли Америкам ащыпсэхуэрэм Iофэу адатшIэрэр лъэгэпIакIэм нэгъэсыным иамал щылэ хъугъэ, — хигъэунэфыкIыгъ Тхаклушынэ Аслъан а Iофыгъор псынклэу зэшIохыгъэным-кIэ Урысые Федерацием и МИД и Представительствэ Мыекъуапэ зэрэдэмытыжыкым иягъэ къызэрэкIорэр къыкIыгъэтхъызы.

Урысые Федерацием и МИД и Представительствэу Краснодар щыIэм иапэрэ секретарэу Игорь Терзиян Мыекъуапэ ренэу Iоф щыIэнэу гъэнфэгъэным фэгъэхыгъэ зэзэгъыныгъэ мы зIуклэгъуым щызэдэшIыгъ. «Игорь Сетрак ыкIор Адыгеим дэгъоу щыгъуаз, а пшъэр-лыным игъэцэкIэни дэгъу дэдэу къекIушт», — къылуагъ Сергей Манько ыкли Iэклиб къэрал бизнесым илIыкIохэр къегъэблэгъэгъэнхэмкIэ, Iэклиб къэрал паспортхэм якъыдхынкIэ ыкли нэмыкI лъэныкъохэм япхыгъэ IофыгъохэмкIэ республикэм IэпыIэгъу къыфэхъунэу къыгъэгугъагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу

Мэкъуогъум и 8-р — социальнэ IофышIэм и Маф

Адыгэ Республикэм исоциальнэ IофышIэхуэ
лыгътэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!
Шъуисэнэхъат эпхыгъэ мэфэкIым — социальнэ
IофышIэм и Мафэ фэшI тышъуфэгъушIо!

Сэнэхъат къын къыхъызыгъэ цыфхэм, цыIэныгъэм чIыпIэ къын ригъэуагъэхэм псэмыблэгъэу IэпыIэгъу афэхъунхэм фэхъазырхэм непэ тафэгъушIо. Урысые Федерацием пенсиехэмкIэ и Фонд икIу-тамэу Адыгэ Республикэм щыIэм щылажъэхэрэм, социальнэ лъэ-ныкъом къыхиубытэрэ организации ыкли учреждение нстэуми Iоф ащызышIэхэрэм непэ ямэфэкI.

Адыгэ Республикэм щыпсэхуэрэм лыгътэныгъэ ин къызкIышъуфа-шIырэр шъуиIоф хэишIыкI икIу зэрэфхъушIуIэм, гукIэгъу зэрэшIу-хэлъым, чIыпIэ къын итхэм IэпыIэгъу шъуафэхъуным шъузэрэ-фэхъазырым эпхыгъэу цыт.

Iофэу жъугъэцэкIэрэм пшъэдэклижъ ин зэрэхэлъым дакIоу общественнэ мэхъаншхуи иIэу цыт. Сабыйбэ зилэ унагъохэм, сэкъатхэм ыкли ветеранхэм, шъуигукIэгъу анахъуэ зищыкIагъэхэм IэпыIэгъу шъуафэхъуэ социальнэ къэралыгъо политикэм ипхыры-цын чанэу шъухэлажъэ, обществом зыпкытыныгъэ хэлъыным шъуилахъ хэишIыхъэ.

ШъуиIоф шъузэрэфхъушIыпкIэм, цыфхэм шъуемызэцэу шъузэрэ-дэлэрэм, гукIэгъуишху зэрэшIухэлъым апае инэу тышъуфэрэз.

Тыгу къыддэлэу зэкIэми тышъуфэлъаIо псауныгъэ пытэ, насыт, цыIэкIэшIу шъуиIэнэу, Адыгэ Республикэмрэ ти Хэгъэгъушху Урысые Федерациемрэ яфедэ зыхэлэ Iофыгъо нстэуми гъэхъагъэхэр ащышъушIынхэу!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан Италием ифирмэу «Агротехника» зыфиIорэм ипрезидентэу Джордано Понци зипэцэ лыкло купым тыгъуасэ Iуклагъ. Iофтхьабзэм хэ-лэжъагъэх АР-м ивице-премьерэу Владимир Петровымрэ рес-публикэм мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ ипашэу Юрий Пет-ровымрэ. Мэкъу-мэщым, зекIоным, нэмыкI лъэныкъохэмкIэ Iоф зэдашIэн зэралгъышIтым, ащкIэ амалэу щылэхэм ахэр атегушIагъэх.

Iоф зэдашIэ ыкли зэдашIэшт

ЫпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ фир-мэм агропромышленнэ комплексым шагъэфедэрэ оборудованиерэ техни-кэмрэ къыдегъэкIых. Илъэс 30 фэдиз хъугъэу Урысыем Iоф щешIэ.

АР-м и Лышхъэу къызэриIуагъэм-кIэ, мы аужырэ илгъэхэм Адыгеим иэкономикэ сомэ миллиард 72-рэ фэ-диз инвестициеу къыхалхъагъ. Непэ тишъолъыр зэрэщырхъатым, зэгурыIо-ныгъэ зэрилъым, административнэ пэ-рыохъухэр зэрэщымыIэхэм, нэмыкI лъэныкъохэмкIэ хъопсагъоу зэрэщы-тым инвесторхэр къырешалIх. Итали-ем кыкIырэ бизнесменхэм, предпри-нимательхэм бэшIагъэу Iоф зэрадашIэ-рэр, ахэм Къыблэ Тиролым илIыкIо-хэри зэрашIышхэр республикэм ипашэ къылуагъэх.

— Шъуагъэ къзызыхъышт проектхэм тахэлэжъэным сыдигъуи тыфэхъазыр.

Тэрклэ зэкIэмэ анахъ шъхъалэр бюдже-тым хъакъулахъэу кыхъэрэр нахъыбэ шIыгъэныр ыкли IофшIэпIэ чIыпIакIэ-хэр къызэлхуыгъэнхэр ары. Проектэу къэжъугъэхъазырхэрэр щылэныгъэм щыпхырыщыгъэнхэм фэшI республи-кэм къытефэрэр зэкIэ шIокI имылэу ыгъэцэкIэшт. Къэнэжырэр шъо шъуи-пшъэрылхэр зэшIошъухынхэр ары, — къылуагъ Тхаклушынэ Аслъан ин-весторхэм закыфыгъазэзэ.

Джордано Понци къызэриIуагъэмкIэ, мэкъу-мэщ техникэм нэмыкIэу, респу-бликэм шагъэцэкIэн гухэлъэу яIэр бэ. Ахэм зэу ащыц пхъэшхъэ-мышхъэ-хэм псыр алэклэгъэхъэгъэным исисте-мэу фирмэм къыдигъэкIырэр Адыге-им шыгъэфедэгъэныр. Джащ фэдэу чыгъхатэхэм Iоф ащызышIэрэ техни-кэри республикэм къыфатIупшын алъэ-кIышт. Италием кыкIыгъэ инвестор-

хэм ежъхэми къуае къыдагъэкIымы, адыгэ къуаер зэрэлэшIум анаIэ тыра-дзагъ. А лъэныкъомкIэ Iоф зэдашIэн алъэкIынэу Дж. Понци къылуагъ.

Юрий Петровым къызэрэхигъэщы-гъэмкIэ, мэкъу-мэщ отраслэм шагъэфе-дэрэ техникэу фирмэм къыдигъэкIырэр республикэм кылиэкIэхъаным фэшI «Агротехникэм» икIутамэ тишъолъыр къышIызэлхуыгъэнымкIэ амалэу щылэ-хэм тапэкIэ тегушIагъэх.

— ТызэдэгъушIагъ, тызэрэздэлэ-жъэн тлъэкIышт лъэныкъохэр дгъэнэ-фагъэх. Джы гушылэхэм тахэкIынышъ, проектхэм ягъэцэкIэн ыуж тыхъан фае. ЫпэкIэ къызэрэсIуагъэу, тэ ащ тыфэ-хъазыр, — къылуагъ АР-м и Лышхъэу зэIуклэгъум икIэхуым.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Лыхъужьым ишIэжъ агъэлъэпIагъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхаклушынэ Ас-лъан АР-м хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ иIофышIэу, подполковникэу, Чэчэным къулыкъу щихъызе террористэу зыкъэзыгъэожьын гухэлъ зилагъэм пэуцужыи, ащ хэкIодэгъэ Александр Куз-нецовым янэу Алинэ, ишхъэгъусэу Викторие, ипшъашъэу Елизаветэ тыгъуасэ аIуклагъ.

2009-рэ илъэсым бэдзэогъум и 26-м къэралыгъо театральнэ-концертнэ залэу нэгырэ 800-м ехуэ зычIэсыгъэм террористиче-скэ акт щызезыхъан гухэлъ зи-Iэгъэ бэдэжашIэм Александр пэ-уцужыгъ. Ау адрэм зыкыгъэ-ожьынэу игъо ифагъ, респу-бликэм икIыгъэ тикIали ащ хэ-кIодагъ. ЧIэнэгъэшхо зышIы-гъэ унагъом республикэм ипа-щэ фэтхъаусыхагъ, Адыгеим икIэлэ пIугъэ лыхъужьыныгъэу зэрихъагъэр зэрашымыгъу-пшэщтыр, егъэшIэрэ шIэжъэу

агу зэрилъыштыр къылуагъ.

— Темыр Кавказым и субъ-ектхэм мыш фэдэ зэо зэпэу-жъэу ащыкIохэрэр хэти ищы-кIагъэп, лажъэ зымыIэ цыфхэм тхъамыкIэгъуабэ къафехъы. Щынэгъо чIыпIэм кIорэ тикъу-лыкъушIэхэм сыдигъуи ятIо-рэр зы — узынчэхэу, псаухэу къагъэзэжыныу ары. А.Кузне-цовым къэралыгъом пшъэр-лэу къыфигъэуцугъэр ыгъэца-кIээ ыпсэ ытыгъ, цыфыбэ къы-ухъумагъ. Ащ фэдэ кIалэ зэрэ-шъупIугъэм пае ным, унагъом

исхэм зэкIэми тхъашъуегъэпсэу шъосэIо. ЧыпIэ къын зэфэм узэ-ррэкIон фаеу къыгъэлъэгъуагъэр щысэтэхыпIэу щыгышт. Респу-бликэм щыпсэхуэрэр зэкIэ къы-жъуготхэу шъуикIын къыжъуда-гошы, шъуищыкIэгъэ IэпыIэгъу-ри шъодгъэгъотышт, — къылуагъ Тхаклушынэ Аслъан.

Лыхъужьым ишIэжъ агъэ-лъэпIагъ нэужым къэгъушIэгъэ АР-м хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ иминистрэу Александр Речиц-кэм, ащ игуадзэу Александр Ермиловым, Чэчэн Республи-кэм и МВД илIыкIоу Ахдан Га-наевым.

Урысые Федерацием и Прези-дентэу Владимир Путиным уна-шъоу ышIыгъэм ыкли зыкIэтхэ-жыгъэм диштэу Темыр-Кавказ шъолъырым къулыкъу щихъы-зе лыблэнагъэ къызыхэфэгъэ, цыф пчъагъэ къзыгъэнэжыгъэ Александр Кузнецовым «Лы-хъужьыныгъэм иорден» зыфиIо-рэр къыфагъэшъошагъ. АР-м и Лышхъэу ар зэIуклэгъум уна-гъом щыритыжыгъ.

(Тикорр.).

Анахь чанхэр кыыхагъэщыгъэх

Хабзэ зэрэхъугъу, мэкъуогъум и 8-м социальнэ ИофышIэм и Мафэ хагъэуэфыкIы. Ащ ипэгъокIэу «Социальнэ ИофышIэ анахь дэгъу» зыфиорэ зэнэ-кыокъоу зэхашагъэм изэфэхысыжъхэр Адыгэ къэралыгъо университетым и нау-нэ библиотекэ шыкIуагъ.

ЗэлукIэр кызылIуихыгъ АР-м ИофшIэ-нымрэ социальнэ хэцхоньгъэмрэкIэ иминистрэу Наталья Широкова. Ащ кызырэхигъэщыгъэмкIэ, Адыгэ Республикэм исоциальнэ кыулыкъу ренэу хэцхонь-гъэхэр ешIых, ИофшIэ амалыкIэхэр кызылIэгъахъэх. Правительствэм анаIэ кы-зэрэтетым ишIуагъэкIэ, чIыпIэ кIын итхэм, IэпыIэгъу зищыкIагъэхэм адзIэпыIэнхэм фэ-хъазырых. Сэнэхъатым епхыгъэ мэфэкIым фэшI Н. Широковар кызырэхуогъыгъэхэм къафэгъушIуагъ. Псауныгъэ пыгъэ ялэнэу, гъэ-хъэгъэшIухэр ашIынхэу иофшIэгъухэм къафэлъагъ.

Социальнэ кыулыкъум щылъжъэрэ нэб-гырэ 54-рэ зэнэкыокъум хэлъжъагъэр. Едзы-гъуи 8-кIэ пашэхэм, ИофшIэкIо кызырэх-кIохэм Iэпэлэсэнныгъэу ялэр къагъэлъэ-

гъуагъ. Социальнэ фэлэо-фашIэхэр зы-гъэцкIэрэ гупчэ зэфэхъафхэм япашэ-хэм ащыщхэу апэрэ чIыпIэ кыдзыхы-гъэхэр Сергей Чернетовыр, Галина Галки-нар, Ягъумэ Марыет, Анна Посохинар арых.

Социальнэ ИофышIэ анахь дэгъу хъугъэ кыэралыгъо бюджет учреждениеу «ЦIыф-хэм социальнэ фэлэо-фашIэхэр афэхъагъэ-цкIэрэ гупчэу Мыекъуапэ щыIэр» зы-фиорэм иофышIэу Ирина Лобковар. Со-циальнэ педагог анахь дэгъоу кыыхагъэ-щыгъэ республикэ социальнэ унэу «Джэ-ныкIу» зыфиорэм иофышIэу Ольга Кот-ляровар.

Ушэгъын шъхъафэу кIуагъэ социальнэ ИофышIэ ныбжыкIэхэм язэнэкыокъу. Крас-ногвардейскэ районым «Доверие» зыфи-орэ гупчэу щыIэм изэхъэкIо-методиче-скэ отделение ипашэу Марина Машлык-инам апэрэ чIыпIэр фагъэшъошагъ.

Илгъэ пчъагъэ хъугъэу социальнэ кы-улыкъум Иоф щызышIагъэхэу Даунэ Фати-мэ, Нина Новопашинар, Людмила Татар-никовар джащ фэдэу кыыхагъэщыгъэх.

Адыгеим ирайонхэм ыкIи икIалэхэм

кыарыкIыгъэ социальнэ ИофышIэхэу те-кIоньгъэ ыкIи хагъэуэфыкIырэ чIыпIэхэр кыдзыхыгъэхэм щытхэу тхылъхэр ыкIи унагъом шагъэфедэрэ Iэмэ-псымэ зэфэ-шъхъафхэр шIухъафтынэу афагъэшъоша-гъэх.

ПАТЫКЪО Анет.

Сурэтыр Iэшыгъэ Аслъан тырихыгъ.

Кушъхъэфэчъэ

спортыр

Хэгъэгуи хэлажъэ

Кушъхъэфэчъэ спортымкIэ «Тур Адыгеи» зыфиорэ я II-рэ Дунэе зэ-IукIэгъоу тиреспубликэ щыкIорэм бзылфыгъэхэр хэлажъэх. Мыекъопэ районым игъогъухэм мэкъуогъум и 6-м ащызэнэкыокъугъэх.

Дунэе зэIукIэгъум идиректорэу Ана-толий Лелюк зэрилытэрэмкIэ, спортсмен-кэхэм ухъазырыныгъэ дэгъу къагъэлъэ-гъуагъ. Апэрэ чIыпIэр Александра Бурчен-ковам, ятIонэрэр Елена Кутинскаям кыда-хыгъэх. Тури командэу «Русвелэм» хэтых. Километри 120-рэ хъурэ гъогум ахэр ащы-текIуагъэх.

Апэрэ мафэм Мыекъуапэ щыкIогъэ зэ-IукIэгъухэм Наталья Боярскаяр ащыте-кIуагъ. Адыгеим икомандэ хэтэу Екате-рина Маломурэ ящэнэрэ чIыпIэр кыди-хыгъ.

КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр •

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Къалэу Мыекъуапэ хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие решающэ голосым ифитыныгъэ зилэу хэтыгъэ В. Щ. Лъэцэрым ипшъэрылхэр Iыхыжыгъэнхэм ехылагъ

Къалэу Мыекъуапэ хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие решающэ голосым ифитыныгъэ зилэу хэтыгъэм иполномочиехэр кыгъэгъылыжыкIын-хэм фэгъэхыгъэу В. Щ. Лъэцэрым лъэлэу тхы-лэу кырихылагъэр IэубытыпIэ кызыфи-шIызэ, Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм икIалэ, ирайон хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие ехылагъ» зыфиорэм ия 16-рэ статья ия 7-рэ Iахь ия 1-рэ пункт диштэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ ком-миссие **унашъо ешIы:**

1. Лъэцэр Вячеслав Щамсудинэ ыкIом къа-лэу Мыекъуапэ хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комис-сие решающэ голосым ифитыныгъэ зилэу хэ-тым, ипшъэрылхэр Iыхыжыгъэнхэу.

2. Решающэ голосым ифитыныгъэ зилэу ком-миссием хэтыгъэм ичIыпIэ къалэу Мыекъуа-пэ хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие хагъэхъащт

кандидатурэмкIэ предложениехэр аштэу зэрэ-рагъэжъагъэмкIэ макъэ гъэлугъэнэу.

3. Мы унашъор къалэу Мыекъуапэ хэдзын-хэмкIэ ичIыпIэ комиссие IэкIэгъэхъгъэнэу.

4. Мы унашъомрэ къалэу Мыекъуапэ хэ-дзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие хагъэхъащт кан-дидатурэмкIэ предложениехэр аштэу зэрэрагъэ-жъагъэм ехылагъэ къэбарымрэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм» къащы-хэутыгъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие и Тхъаматэу Н. А. СЭМЭГУ Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие и секретарь ипшъэрылхэр зыгъэцкIэу А. М. СИХЪУ

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 6, 2013-рэ илгъэ N 28/112-6

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие къеты

Къалэу Мыекъуапэ хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие хэтым иполномочиехэр ипIалъэм кы-пэу зэригъэгъылыжыгъэм епхыгъэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие макъэ къегъэлэу решающэ голосым ифитыныгъэ зилэу комиссием хэтыгъэм ичIыпIэ къалэу Мыекъуапэ хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие хагъэхъащт кандидатурэмкIэ предложениехэр аштэу зэрэрагъэжъагъэмкIэ.

Къалэу Мыекъуапэ хэдзынхэмкIэ ичIыпIэ комиссие хагъэхъащт кандидатурэмкIэ предложе-ниехэр 2013-рэ илгъэсым мэкъуогъум и 13-м нэс аштэтхы.

Предложениехэр мыщ фэдэ чIыпIэм щаштэх: **къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 199, я 502-рэ каб., ИофшIэгъу мафэхэм сыхь. 9.00-м шегъэжъагъэу 16.00-м нэс.**

Шъузэрафитеошт телефонхэр: (8772) 52-30-35, 57-13-72.

ИофшIэн лъегъэкIуатэ

Оперативнэ Иофтхъабзэу «Негелал» зыфи-орэм кыдыхэлъытагъэу УФ-м иммиграцион-нэ кыулыкъу АР-мкIэ игъэлорышIапIэ уплъэ-кIунхэр лъегъэкIуатэх.

Иофтхъабзэр мы мафэхэм ТэхъутэмыкIое районым щызэхашагъ. Узбекистан кыкIыгъэхэу, фитыныгъэ ямыIэу мы муниципальнэ образо-ванием щылажъэщыгъэ нэбгыритIу къаубы-

тыгъ. Ахэм альэныкыокIэ протоколхэр зэхэ-гъэуцуагъэх.

Хэбзэнчъэу республикэм исыгъэхэр ыкIи Иоф щызышIэщыгъэхэр мигрантхэр охътэ гъэнэ-фагъэм зыщалыгъэх гупчэм ашагъэх. Уплъэ-кIунхэр зауххэкIэ ахэр кыздикIыгъэхэ хэгъэ-гум агъэкIожьыщтых.

(Тикорр.).

Саугъэтым ишIын хэлэжъагъэхэм лъэшэу тафэраз

Къэралыгъо гъунапкъэхэм якъэгъэгъунэн фэгъэзэгъагъэхэм АдыгеимкIэ я Совет лъэ-шэу афэраз Адыгеир шъхъа-фит ашIыжызэ, гъунапкъэхэр къагъэгъунэхэзэ фэхыгъэ дзэ-кIолIхэм афэгъэхыгъэ саугъэ-тым игъэпсынIэ IэпыIэгъу къафэхъугъэ пстэуми: ащ зи-мылкъу хэзылхъагъэхэм, ищы-кIэгъэ пкыгъохэмрэ техникэм-рэ къалэкIэзыгъэхъгъэ пашэ-хэмрэ цIыф кызырэхкIохэмрэ. ПсынэкIэчым дэжъ къакло-хэзэ, ашъхъэкIэ IэпыIэгъу къа-фэхъугъэхэм, пограничникхэм яныбджэгъу ныбжыкIэхэм якуп хэт кIэлэцIыкIухэу псэ-ольэшIыпIэм емыкIоу дэмызе-кIонхэм гъунэ лъызыфыщты-гъэхэм, Адыгеим иобществен-нэ объединениехэу (организа-циехэу), къалэмрэ республи-кэмрэ ягъэзетхэмрэ ятелевиде-ниехэмрэ яредакциехэу саугъэ-тым ишIын зэрэклорэр ыкIи гъунапкъэхэр къэзыгъэгъунэрэ дзэхэм ятарихъ ахэр зызха-щагъэхэр илгъэс 95-рэ зыхъурэ илгъэсым къэзыгъэлъэгъуагъэ-хэм тхъаегъэпсэушхо ятэлэу.

Пчыхъэрэ шэлъэ цыкIурэ хъэдэнрэ зылыгъэу саугъэтыр зыукъэбзыщтыгъэ бзылфы-гъэу зышIэ тымышIэрэми лъэ-шэу тыфэраз. Ащ ышIэрэ ылгъэ-кыуацIэрэ зэдгъашIэ тшIо-игъошъ, ежъми, нэмыкIэхэу ащ

фэгъэхыгъэу зышIэхэрэми тя-лэлэу ащкIэ макъэ кытагъэ-Iунэу.

КIэкIэу къэпIон хъумэ, рес-публикэм щыпсэухэу Адыгеир шъхъафит зышIыжыгъэ по-граничникхэу фэхыгъэхэм афэгъэхыгъэ саугъэтым игъэп-сынрэ икызылэхынрэ зилэхъ хэзышIыхъагъэхэм тхъешъуе-гъэпсэу ятэлэу. Ащ къегъэлъа-гъо цIыф дэйхэм анахь цIыф дэгъухэр тиреспубликэ нахы-бэу зэрэщыпсэухэрэр. Ти Хэ-гъэгъу шIу зэрэтлэгъурэр, ти-къэралыгъо итарихъ ишъып-къапIэ зэдгъашIэ зэрэтшIо-игъор, тишъхъафитыныгъэ пае зыпсэ зытыгъэхэр зэрэтшIы-мыгъушIэрэр ащ къеушыхъа-ты. НыбжыкIэхэм азыныкIо нахыбэмэ я Хэгъэгъу, ятарихъ, янарод шIу зэралъэгъурэр ащ къегъэлъагъо.

Къэралыгъо гъунапкъэхэр къэзыгъэгъунэгъэ нахыжъхэм я Совет джыри зэ тхъаегъэпсэу-шхо арелэ саугъэтым ишIын хэлэжъагъэхэм. Къэралыгъо гъунапкъэхэр къэзыгъэгъунэгъэ ветеранхэм я Совет ары са-угъэтыр зыгъэпсыгъэр, къалэу Мыекъуапэрэ Адыгеимрэ яс-понсорхэр ащкIэ къаделэгъэх.

Къэралыгъо гъунапкъэхэр къэзыгъэгъунагъэхэм АдыгеимкIэ я Совет итхъаматэ иапэрэ гуадзэу И.И. ДАВИДЮК

Мэзхэр машлом шыухъумэгъэнхэр пшъэрылъ шъхьа

Хэбзухъумэжло ыкIи уплъэкIун къулыкъухэм япашэхэм ямежведомственнэ зэхэсыгъоу мэжъуогъум и 6-м шылагъэр зэришагъ Адыгэ Республикэм ипрокурор шъхьагъу Василий Пословскэм. Ар мэзхэр машлом шыухъумэгъэнхэм ыльэныкъокIэ шыIэ хэбзэгъуцугъэр зэрагъэцакIэрэм ыкIи ащкIэ пшъэрылъ шъхьагъу къэуцухэрэм афэгъэхьыгъагъ.

Мы лъэныкъомкIэ Иофхэм языхэт ехылагъэу къэгущылагъэх АР-м ипрокуратурэ, АР-м мэзхэмкIэ и ГъэlorышIапIэ, Урысые Федерацием ошIэ-дэмышIэ ИофхэмкIэ и Министерствэ и ГъэlorышIапIэ шъхьагъу Адыгэ Республикэм шыIэм, чIыопсым лъыплъэрэ шъолъыр отделэу АР-м шыIэм, нэмыкIхэм ялIыкIохэр. Ахэм къызэрэхагъэщыгъэмкIэ,

мэзхэр ыкIи мэзгъунэм къыпэгъунэгъу псэупIэхэр машлом шыухъумэгъэнхэр анахъ Иофыгъо шъхьагъу обществэм къралыгъоми апащхъэ щыт.

Къэралыгъо мэз реестрэм къызэригъэнафэрэмкIэ, республикэм илъ чIыгу гектар мин 337,1-рэ мэзхэм зэлаубыты, ащ шышъу чIыгу гектар мин 239, 5-р мэз фондм хэхъэ, гектар мин 91,1-р гъэлышыгъэ шIыкIэм тетэу къаухъумэ.

2012-рэ илъэсыр пштэмэ, мэзхэм машлом закъыщиштагъэу агъэунэфыгъэп. Мы илъэсэу тызыхэтым мэз гъэхъунэм къыщыкIырэ уцыхъхэм машлор къакIэнагъэу зы хъугъэ-шIагъэ Мыекъопэ районым щагъэунэфыгъ. АщкIэ республикэм икъралыгъо хэбзэ ыкIи чIыплэ зыгъэlorышIэжыны къулыкъухэр зэгъусэхэу мэзхэм машлор къащымыгъэхъу-гъэнымкIэ игъэклотыгъэ Иофхъабзэхэр зэхашх.

Мэзхэр машлом шыухъумэгъэнхэм фэшI мэз фондм ичIыгу бэджэндэу зылыгъхэм алъэныкъокIэ шапхъэу шыIэхэр икIоу агъэцкIэнхэмкIэ АР-м мэзхэмкIэ и ГъэlorышIапIэ илофшIэн зэригъэлышын фаер зIукIэм къыщыхагъэщыгъ. Джащ фэдэу мэз фондм къыхиубытэрэ гъэхъунэхэм апэгъунэгъоу шыс псэупIэхэр машлом шыухъумэгъэнхэмкIэ чIыплэ зыгъэlorышIэжыны къулыкъум шапхъэу шыIэхэм икIоу ыналэ атыримыгъэтэу бэрэ къызэрэхэкIырэр зэхэсыгъом къыща-луагъ.

КIаухым зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэм зэдырагъаштэу унашъо ашIыгъ мэзхэм машлор къащымыгъэхъу-гъэнымкIэ хэбзухъумэ-кIо ыкIи уплъэкIун къулыкъухэр зэгъусэхэу гъэлышыгъэ шIыкIэм тетэу пшъэрылъ шъхьагъу къэуцухэрэм ягъэцкIэн ыкIи гумэкIыгъоу шыIэхэм ядэгъэзыжыны иамалхэр зрахагъэх.

КИАРЭ Фатим.

• Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр •

• ТИЗЭУКИЭГЪУ ГЪЭШIЭГЪОНХЭР

Уикъуаджэ

Лэшэпсынэ культурэм и Унэу дэтым композиторэу Сихъу Рэмзан ыцIэкIэ еджагъэх. Къуаджэм изIукIапIэу ар щыт. Мурэтэ Чэпае ипчыхъэзэхэхъэ ехыылIэгъэ нэрылэгъу IэпыIэгъоу къызэIуахыгъэм артист цIэрылом ищыIэныгъэ гъогу къеIуатэ. Сурэтхэм тIаплъызэ тыхэщэтыкIы. Чэпаерэ янэрэ зэготхэу нэплъэгъум къифэрэ сурэтым шыIэныгъэм иилъэс къинхэм тигупшысэхэмкIэ тахещэ...

Хэгъэгъу зэошхор Муратхэм къабгъу-кIуагъэп. Чэпае ятэ фашист техакIохэм апэуцужьы, Шъачэ дэжэ лIыхъужъэу щыфэхыгъ. Янэ шъу-забэу къызэнэм колхозым щылэжъагъ. А илъэс хыльэхэр Чэпае ыгу къызэрэ-кIыжыххэрэм тетэу пьесэу ытхыгъэр АР-м и Лъэпкъ те-атрэ щагъэуцугъэ спектаклэм хэтэ-лъагъо.

«IэнатIэм игъэр-хэр». Ари шыIэны-гъэм къыхихыгъэу тэлъытэ. Мурэтэ Чэ-пае Иоф зыдишIэ-щтыгъэхэм, IэнатIэм

УзыщапIугъэ къуаджэм урагъэблэгъэнышъ, уигушIуагъо къыщыбдагощыныр, уищытхэу щайоныр сыдым ымыуаса! Урысыем, Къэбэртэе-Бэлъкъарым язаслуженнэ артистэу, Адыгейм ина-роднэ артистэу, Урысые Федерацием итхакIохэм я Союз хэтэу, драматургэу Мурэтэ Чэпай итворче-ствэ фэгъэхьыгъэ пчыхъэзэхэхъэ Лэшэпсынэ зэрэщыкIуагъэм лъэпкъ гупшысэу къыхэтхыгъэр хэгъэгум зэхэокIыныгъэу щытлэгъухэрэм япхыгъ.

кIэхэопсыхэрэр «гъэры» зэрэ-хъухэрэм афэгъэхьыгъэу ыт-хыгъэр икIуаджэ къыщыбдэгъэ-лъэгъуагъ. КIыкI Юрэ, Пэрэ-ныкъо Чэтибэ, Тхьаркъохъо Те-уцожь, Кушъу Светэ, Бэгъ Ал-къэс, Ацумыжъ Тембот, Мурэ-тэ Чэпае спектаклэм хэлэжъа-гъэх. IэнатIэ къаратыным шы-гугъыхъэ, ахъщэ къуалъхъэхэр пашэм раты, зым зыр ыубызэ ашъхъэ илоф зэрэхъуштыр ары зэгупшысэхэрэр.

Спектаклэр къырагъэжъэ-ным ыпэкIэ ыкIи къызаухым Мурэтэ Чэпае сценэм илъэс 50 хъугъэу Иоф зэрэщышIэрэм икъоджэгъухэр къытегушIа-гъэх. Лэшэпсынэ псэупIэм ипа-щэу Шэуджэн Юрэ, культурэм иунэ идиректорэу Отрэш Симэ, Ч. Муратэм къыдеджагъэхэу,

кIыжыгъэ бизнесменэу Нэп-сэу Нихъад, нэмыкIхэу пчы-хъэзэхэхъэм хэлэжъагъэхэм спектаклэр ашIогъэшIэгъон къодыеу алъытагъэп. Узыгъэ-щхэу хэтыр бэ, ау ащ даклоу, шы-Iэныгъэр «упкIэпкIыгъэу» ар-тистхэм къагъэлыагъо.

Лэшэпсынэ дэсхэм ана-хыжъэу Къунэ Алий сценэм къытехыи, спектаклэм къыте-гушIагъ. Мурэтэ Чэпае шыIэ-ныгъэр куоу зэрилъэгъурэр пьесэм къыщырилотыкIын зэрилъэжыгъэм фэшI лъэшэу зэрэфэрээрэу къылуагъ.

Кошхъэблэ районым иадми-нистрация ипащэу Хьамырзэ Заур творческэ пчыхъэзэхэхъэм изэхэщэн зэрэпылгыгъэри ти-гуапэу къыхэтэгъэщы. Гум къеуагъэр чылэм е районым

чылэм шыщхэу Шыщэ Бе-талэ, КIэдэкIой Теуцожь, БрантIэ Азэма, Мэкъоо Зур, КIэдэкIой Золэ, Вэрэкъо Зур, нэмыкIхэм ягукъэкIыжхэм тащагъэгъозагъ.

Кошхъэблэ районым куль-турэмкIэ игъэlorышIапIэ ипа-щэу Хьурые Рауф, къуаджэм и Адыгэ Хасэ итхьаматэу КIарэ Лъэпшъ, Израиль къи-

щыщ ныбжыкIэу, кIэлэ-еджаклоу спектаклэм щытлэгъ-гъугъэр зэрэмакIэр ары. Ащ фэдэ пчыхъэзэхэхъэхэр джырэ уахътэ тикъуаджэхэм лъэшэу ящыкIагъэх. Тхьаегъэпсэху Лъэпкъ театрэм илофышIэхэр, зэхэцакIохэр.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтхэр зэхэхъэм къы-щытырахыгъэх.

КIэлэцIыкIухэр агъэгущIуагъэх

КIэлэцIыкIухэм якъэухъумэн и Дунэ мафэ ехъулэу «Судебные приставы—детям» зыфиорэ Iофтхьабзэр республикэм шызэхашагъ. Ащ къыдыхэлъытагъэу хыкум приставхэм яфедеральнэ къулыкъу и ГъэlorышIапIэу Адыгэ Республикэм щылэм иIофышIэхэм кIэлэцIыкIухэр агъэгущIуагъэх, агъэцэ-фыгъэх.

ДжэгупIэ гупчэу «Парк Сити» зыфиорэм сабийхэр ашагъэх, аттракцион зэфэшхьафхэм ахэр ашагъэджэгугъэх, IэшIу-IушIухэри афагошгъэх.

КIэлэцIыкIу унэм чIэс сабийхэр мы чIыпIэм къызекIыжьыхэм джыри шIухьафтынхэр къяжэщтыгъэх. Гъэмафэм зыщыджэгущтхэ пшэхьолъакIэ афашIыгъ, джэголъэ зэфэшхьафхэр атырагошгъэх. Ащ нэмыкIэу, культурэм и Унэу «Гигант» зыфиорэм къышагъэлъэгъорэ мультфильмэхэм ыпкIэ хэмылгъэу мазэм къыкIоцI яплъынхэ алъэкIыштых.

(Тикорр.).

Къушъхъэм ашагъэх

Хабзэ зэрэхъугъэу, илгъэс къэс гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо уахътэм ехъулэу къэлэ администрацием кIэлэ Iэтэхъо «къынхэм» апае зекIонхэр зэхещэх. Зыныбж имыкыгъэхэм хэбзэуцугъэу щылэр амыуконым тегъэпсыхъэгъэ муниципальнэ программэм ар къыдыхэлъытагъ.

Мэкъуогъум и 3-м къысегъэжыагъэу кIэлэеджэкIо 15 (аныбж илгъэс 13-м къысегъэжыагъэу 16-м нэс) къушъхъэхэм ашагъэх. Мэфиблым къыкIоцI ахэр чIыпIэ зэфэшхьафхэм ащылэщтых. Приютэу «Партизанский» зыфиорэм, Лэгъо-Накэ, хыкумэу Псынэдах, зэпырыкIыпIэу «Майкопский» зыфиорэм ыкIи приютхэу «Водопадный», «Фышт» зыфиохэрэм ахэр кIоштых. ЗэкIэмкIи километрэ 70-рэ фэдиз акIушт. Тиреспубликэ ичIыпIэ анахь даххэр ныбжьыкIэхэм зэрагъэлъэгъуштых.

Джащ фэдэу Хэгъэгугъу ззошхор зыщыкIогъэ чIыпIэхэм кIэлэ Iэтахъохэр ащылэщтых, ахэм ашагъэгугъэ саугъэтхэр агъэкъэбзэщтых, тилыхъужьхэм яшIэжъ агъэлъэпIэшт.

(Тикорр.).

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр •

Ягугъу пшIыныр атефэ

Псаоу къытхэтхэ ветеранхэм лыгъэныгъэшхо афэтэшIы, лIыгъэу зэрахьагъэм игугъу бэрэ тэшIы. ДзэкIолIхэу фэхыгъэхэм ащыщхэу тикъуаджэу Хьэлъэкъуае дэс унэгъушIу ягугъу къэсшIы сшIоигъу.

ХьокIо Аслъанчэрые тичылэ дэсыгъэ лэжъэкIо къызэрыкIохэу дахэкIэ зигугъу ашIыщтыгъэхэм ащыщыгъ. Колхозхэм язэхэщэн къызежъэм апэу хэхъыгъагъ. КъыгъэшIагъэм чIыгум дэлажъэзэ къыхыгъ. Иунагъо зэкIэ къыхъухьагъэхэри ежъ фэдэхэу лэжъэкIо хьалэлхэу ыплугъэх, ыгъэсагъэх.

Аслъанчэрые кIэлитф иIагъ. Ахэм ящытхэу нэмыкI арагъэуагъэп, ятэ ящысэтэхыпIэу щылэныгъэ гъогу зафэм рыкIуагъэх. Ау щылэныгъэ гъогу кIыхьэ къакIуныр янасып къыуытыгъэп, Хэгъэгугъу ззошхом хэкIодагъэх. Унагъом ис кIалэхэм анахьыжъэу Юсыф 1937-рэ илгъэсым дзэ къулыкъум ащэгъагъ. Ар къымыухыгъэу зэо мэшIошхор къызэкIаблI, фронтым Iухъан фаеу хъугъэхэм ахэфагъ. Тыркыошхо къытырашгъагъ нахь мышIэми, инасып къыуытыгъ, заом къыхэкIыжьыгъагъ ыкIи илгъэ заулэрэ къалэу Новосибирскэ щылэжыагъ. Ау заом къытыришгъэ тыркыо хьылъэхэр къызэкIэрыожьыгъэх, ахэм апкъ къыкIэу идунай ыхъожьыгъ.

Ащ къыкIэлъыкIоштыгъэ Мосэ ышнахьыжъ ыуж бэрэ къымынэу ззошхом имашIо хэхьагъ. Апэрэ мафэу ащ зылухьагъэм къысегъэжыагъэу лIыгъэ къызхигъафзэ зуагъэ. Зыдащыгъэм мазэ нахь темышIагъэу ар зэрэфэхыгъэр зэрытхагъэр Хьуакомэ къаIуки, агъэежыгъ. Мосэ къыкIэлъыкIорэ Индрыси ащ ыуж бэкIэ къымынэу заом хэкIодагъ. Яплэнарэ кIалэу Сэфэрбий тан-

кым исэу заозэ, ащ зэристыхьагъэр къызылэтыкIырэ гухэкI тхылъ къафагъэхьы, ари агъэежыгъ.

ХьокIо унэгъошхом къын мыухыжъ къыфэкIуагъ. Унэу ыкIи утэу пкъуипIл дэбгъэкIынышъ, псаоу къыпфидемыхьажьынхэр тхьамыкIэгъошху. Нымрэ тымрэ агу щышIагъэр къэлогъуай. Унэгъошхом къынэжыгъагъэр зэкIэми анахьыкIэу Рэмэзан арыгъэ. НыбжьыкIэ дэдэу ари IофшIэным Iууцагъ. 1943-рэ илгъэсым колхозым IофшIэныр прицепщикэу щыригъэжъэгъагъ. КIэлэ чанэу, IофшIэным ыгу етыгъэу лэжъагъэ, псэугъэ ищытхэу аригъалоу. ИIофшIагъэ агу зэрэрихьыгъэм ыпкъ къыкIэу колхоз правлением иунашъокIэ Пэнэжыкыуае дэтыгъэ машиннэ-тракторнэ станцием къыщызэIуахыгъэ курсым агъакIуи, ащ тракторист сэнэхьат щызэригъэгъотыгъ. Ащ ыуж илгъэс 20-м ехъурэ а сэнэхьатым рылэжыагъ. Сыд фэдэ IофшIэн зыфагъази, дэгъоу зэригъэцэкIэщтым пылыгъ. Нэужым Пэнэжыкыое ПМК-м трактористэу илгъэс 18-рэ Iоф щышIагъ. ЫныбжьыкIэ кытефи пенсием агъэкIотэжыгъагъ, ащи идунай ыхъожьыгъ.

ХьокIо Аслъанчэрые иунэгъошхоу нэбгыритф къызэрыхъухьагъэм непэ къынэжыгъэ щылэп. Зэо мэхъаджэу тигъэгъэу щыпсэухэрэ цIыф лэпкъхэр зыхэлэжыагъэхэм тикъоджэ кIэлэ 4-ри хэкIодагъ. Джы ахэм ясурэтэу дэпкъым пылгъагъэм узеплъыкIэ гур къегъэузы. ЛIыгъэу ахэм зэрахьагъэр, щылэныгъэм зэрэкIэгущIуштыгъэхэр тщыгъупшэхэ хъуштэп, ялIыхъужьыныгъэ ренэу игугъу тшIыныр ыкIи къыткIэхъухэрэ ныбжьыкIэхэм щысэтэхыпIэу ахэр ядгъэлъэгъунхэр типшъэрыл.

Ехъулэ Сыхьанчэрые иунагъуи Хэгъэгугъу ззошхом къызыдихьыгъэ тхьамыкIагъор, къыныгъо пстэури къызлIыIэсыгъэмэ ащыщ. ЛэжъэкIо къызэрыкIоу, цIыф шIагъоу, бэмэ лыгъэныгъэ фашIэу ащ игъашIэ къыхыгъ. Къоджэдэс пстэуми афэдэу ари чIыгум ишъыпкъэу дэлажъагъ, Iэпэлэсэныгъэ шIагъуи хэлъыгъ. ПхъэшIэн Iофым лэзшэу ылэ екIуштыгъ. Ащ илгъэшIагъэхэр лIымыIэсыгъэхэу районым къуаджэ итыгъэп пIоми хъушт. Пхъэм хэшIыкIыгъэ тхъууалгъэхэр, шъхьалхэр, джэмышхыхэр, нэмыкIэхэри ышIыштыгъэх. Колхозым икухэм акIэтыгъэ цэрэхъэр ащ ышIыгъагъэх.

Сыхьанчэрыерэ ишъхъэгъусэ Хьалимэтрэ лъфыгъых зэдапIугъ. Анахьыжъэу Исхьакъ Сталинград дэжъ шыкIогъэ ззошхом щыфэхыгъ. Якъубэ Украинэм къыщаукIыгъ. Юсыф илгъэс 18-м итыгъэ заом защэм. 1943-рэ илгъэсым ыкIэхэм адэжъ мэшIоку гъогумкIэ зрашгъэрэ цэ-гынхэр зэрылтыгъэ вагоныр къыгъэгъунзэ къаулэгъагъ. Госпиталым бэрэ чIэмылгъэу идунай щихъожьыгъ. АнахьыкIэу Юныс унэм къынэгъагъ. Ны-тыхэм адэлэпыIэнэу амалышхо имылагъэми, ылгъэкIыштымкIэ ишIуагъэ аригъэкIэу ригъэжъэгъагъ. Ятэ илгъэлэсэныгъэ ащи къыхэфагъ. Колхозым ипхъэшIэ бригадэ илгъэс пчъагъэрэ хэтыгъ. Къуаджэм а лгъэханым щашIыгъэп псэуалгъэ ар хэмылэжыагъэу. Гъунэгъу къуаджэхэм ашашIыхэрэ шIыхьафхэми ренэу ахэтыгъ. Пенсием зэкIожьыми чIыпIэ зэфэшхьафхэм Iоф ащишIагъ, идунай зихъожьыгъэр илгъэс зытIуш нахьыбэ хъугъэп. Юныс ышнахьыжъхэм ялгъыгъэхэу къакIэныгъэхэр ыплужьыгъэх, щылэныгъэм

игъогу тыригъэгугъагъэх, ахэр джы унагъохэр ялгъэу мэпсэху.

Хэгъэгугъу ззошхор къызежъэм тикъоджэ дзэкIолIхэу пным еззонхэу нэбгырэ 278-рэ ащэгъагъ, ахэм ащыщэу дзэкIолIи 168-рэ хэкIодагъ, пстэумкIи къэзыгъэзэжыгъагъэр нэбгыри 111-рэ. Ахэм ащыщэу, ззошхом иветеранэу тичылэ дэсыжыыр нэбгыритIу нылэп.

ТекIоныгъэр къызыдахыгъэ мафэр къэсы зыхъукIэ, тидзэкIолIхэм лIыхъужьыныгъэу зэрахьагъэмрэ къынэу апэкIэкIыгъэмрэ тыгухэр къагъэбырсырыжьых. ГухэкI нахь мышIэми, а ззошхом къелыжьыгъэхэм япчъагъэ нахь макIэ мэхъу зэпыт. Ахэм ягугъу тшIы зэпытыныр тэ, псаухэм, типшъэрыл.

Заор къызежъэм фронтым апэу Iухъэгъэ дзэкIолIхэм ахэтэу зуагъэ сикъоджэгъу Хьодэ Шумафэ. Хыкумэу Хьасанэ ыкIи Халхин-Гол ащыкIогъэ ззошхохэм ахэтэу пным езаозэ уIэгъэ хьылгъэ къытырашагъ. Иакъыл щыуагъэу аукIыгъэхэм ахэлэу Шумафэ къалэу Болтовэ пэмычыжъэу щытыгъэ къутырым дэс цIыфхэм къагъотыжьыгъагъ. Госпиталым зыщагъэхъужь нэуж ядэжъ къэкIожьыгъагъ.

Джащ фэдэу заом иветеранэу ЛIыхэсэ Индрыси лIыгъэ зэрэхэлъыр чIыпIабэм къащигъэлъэгъуагъ. Польшэр, Болгарьер, Венгриер, Чехословакиер шъхьафит зышIыжьыгъэхэм ахэтэу лIыгъэ хэлъэу зэрэзуагъэм къыхэкIэу медальхэу «За отвагу», «За победу над Германией», «За боевые заслуги» зыфиохэрэр, Хэгъэгугъу ззошхом иорденэу а I-рэ степень зилэр къыфагъэшъошагъэх.

Сталинград шыкIогъэ ззошхом лIыгъэ зэрэхэлъыр къы-

щигъэлъэгъуагъ танкистэу сикъоджэгъу Хьодэ Юныси. А чIыпIэм лIыблэнагъэу щызэрихьагъэм пае медальэу «За отвагу» зыфиорэр къыратыгъ. Ащ ыуж заом ичIыпIэ зэфэшхьафхэм пным пхъашэу зэрашгъэзуагъэм къыхэкIэу Жьогъо Плъыжьым, Хэгъэгугъу ззошхом иорденхэр, медаль зэфэшхьафхэр къыфагъэшъошагъэх.

ЛIыгъэ зыхэлъэу зуагъэхэм ащыщ ТхьалI Аюби. Берлин апэу дэхагъэхэм ар ахэтыгъ. Заом щигъэхьагъэхэм афэшI ащи Хэгъэгугъу ззошхом иорденэу я II-рэ степень зилэрэ медальэу «За взятие Берлина» зыфиорэмрэ къыфагъэшъошагъэх. Сталинград дэжъ ыкIи Курскэ дугам лIыгъэ хэлъэу зэрашгъэзуагъэм пае МэщфэшIу Абубэчыр Жьогъо Плъыжьым иорден, медальэу «За отвагу» зыфиорэр тIоуцогъо къыратыгъэх.

Джащ фэдэу ззошхом лIыгъэрэ чаныгъэрэ ахэлъэу пным щыпэуцужьыгъэхэм ащыщых сикъоджэгъухэу Шэуджэн Ан-дзаур, ХьокIо Ерстэм, ЖэнэлI Хьамедэ, Шэртэнэ Хьазэрэ, Кобл Яхьер, Бэшкэкъо Яхьер, Хьодэ Емылхан, Цэй Исмахьилэ, Хьуажэ Мэдинэ, Шэртэнэ Хьамедэ. Зэо мэшIошхоу блэкIыгъэм унэгъуабэмэ тхьамыкIагъоу къафихьыгъэр макIэп. Зиунагъо нэбгырищ е нэбгыриплI икIыгъэхэу къэзымыгъэзэжыгъэхэри ахэтых.

ЗэлгъэкIох мафэхэр, илгъэсхэр. Ау тицIыфхэм яшIэжъ хэуIупкIагъэ хъугъэ а ТекIоныгъэр къыздахыгъэ мафэр. Заом хэлэжыагъэхэу къытхэтхэм пый мэхъаджэр зэхагъэтакъуи, ТекIоныгъэр къызэрэтфыдахыгъэм фэшI гъунэнчэу тафэраз.

ХьОДЭ Сэфэр.
ИофшIэным иветеран.

Къиныйгъохэм атекIуагъ

КъызэрыкIоу щымытэу, лыгъэ зыхэлъ цIыфэу, кIэлэгъэджэ шыпкIэу, сэ езгъэджагъэхэм ащыщыгъэу ыкIи сиофшIэгъу-гъэу АфэшIэгъо Аслъан Хъадж-муратэ ыкIом фэгъэхыгъэ гупшысэхэм загъорэ къысфэгъэзжы, ар псаум фэдэу сынэгъу къыкIэуцожьы.

ШъхэкIэфэгъэ ин зыфэсшы-щыгъэ Аслъан ищыкIагъэмрэ опсэуфэклэ ыгъэхъагъэхэмрэ афэгъэхыгъэу тхылъ псау птхын плъэкIышт. КъулыкъушIэ унагъо къыхъухъагъ, къуаджэу Фэдз къыщыхъугъ. Ятэ Хэгъэгъу ззош-хом хэтыгъ, нэужым къоджэ Советым илофшIагъ. Янэ, Пакъэ, илгъэс 30-м къехъурэ къоджэ гурыт еджапIэм кIалэхэр щы-ригъэджагъэх, народнэ просве-щением иотличничыгъ.

Аслъан апэрэ классым чIэхъ-гъакIэу узэу къеузыгъэм ыпкъ къыкIыкIэ еджэныр зэпигъэунэу хъугъагъэ. ЫшнахыкIэу Джы-раслъан еджапIэм зэкIор ары еджэным зыпидзэжыгъагъэр. Куржыые цыкIоу IэкIэ фызэха-лугIагъэм Аслъан исэу ышна-хыкIэ еджапIэм ыщэщтыгъ ыкIи къышжыщтыгъ, ыналэ ре-нэу къытетыгъ.

Аслъан ыпкъ иджабгъу лъэ-ныкIоу Iоф ышIэщтыгъэп, арэу-щтэу щытми, Iэ сэмэгумкIэ тхэу зыригъэсэгъагъ. ЩэIэгъэшхо хэлъэу Iоф зыдишIэжыщтыгъ, ыпкъ ыгъэлорышIэшхоу зыри-гъэсэным кIэхъопсыщтыгъ. Я 8-рэ классым, костыльхэр ыIы-гъыгъэхэми, ар ежъ-ежырэу еджапIэм кIоу хъугъагъэ.

Дэгъу дэдэу еджэщтыгъ. КIэлэгъэаджэхэми иныбджэгъу-хэми шъхэкIэфэныгъэ къыфа-шыщтыгъ. Бэ ыджыгъагъэр, Iушыгъ, къыоушыын ыIэкIы-щтыгъ. Аслъан комсомолым зэ-рэхыхъэу еджапIэм икIэлэеджэ-кIо комсомольскэ организацие исекретарэу хадзыгъагъ, ащ да-кIоу классым къышыхъыжыгъэр Iофыгъохэм зэкIэмэ, чанэу ахэ-лажэщтыгъ.

Краснодар культурэм иинсти-тутэу дэтым Аслъан зычIахэм, янэ-ятэхэм студенти 4 рагъэджэн фаеу хъугъагъэ. Ежыым къыхи-хыгъэр библиографиэмкIэ фа-культетар арыгъэ, нэужым заочнэ еджакIэм ритыжыи къоджэ еджа-пIэм итхылъеджапIэ Iоф ши-шIэнэу ригъэжыгъагъ. Охътэ кIэкIым къыкIоцI тхылъеджа-пIэм чIэлъ тхылъхэм япчъагъэ

фэдиплыкIэ нахыбэ хъугъагъэ. Ар цIыф кIуапIэу, зэIукапIэу, зэдэгущыIапIэу шытыгъ. КIэлэ-еджакIохэр тхылъеджапIэм къычIэкIыщтыгъэхэп.

А лъэхъаным сэ ятIонэрэ къо-джэ гурыт еджапIэм сырипаштэу Iоф сшIэщтыгъ. Аслъан зэрэча-ныр, зэхэщэкIо дэгъоу зэрэщы-тыр, Iофым ишыпкIэу зэрэ-пылгыр слэгъуштыгъ. Илгъэс заулэкIэ ар колхозым икомсо-мольскэ организациеу нэбгырэ 300 фэдиз зыхэтым исекретарэу хадзи, еджапIэм IукIыжыгъагъ. КIэлэ гумызэгъэм фермэхэр, бригадэхэр, шьофхэр къыкIухэ-щтыгъэх, кIалэхэм яIофшIагъэ лъыплъэщтыгъ. Пчыхъэрэ за-гъэпсэфыщтыгъ. Заом ыкIи Iоф-шIэным яветеранхэм аIукашты-гъэх, гъунэгъу къутырхэм яныб-жыкIэхэр ягъусэхэу ныбджэгъу-ныгъэм ипчыхъэзэхыхъэхэр зэха-щэщтыгъэх. Джащ фэдэу еджа-пIэмрэ культурэм и Унэрэ яху-дожественнэ самодеятельност-хэм ахэтхэр зэнэкIокъуштыгъэх, КВН-хэм ахэлажэщтыгъэх.

Аслъан институтыр къызе-ухым, Къэбэртэе-Бэлъкъар уни-верситетым тарыхымыкIэ ифа-культет ятIонэрэ ашпгъэр гъэсэ-ныгъэ щызэригъэгъотынэу чIэ-хъажыгъагъ. Диплом IофшIа-гъэу ащ ыгъэхъазырыгъагъэр къызшыхъугъэ къуаджэу Фэдз

къырыкIуагъэм фэгъэхыгъагъ, къэралыгъо комиссиэм хэтыгъэ-хэу ащ нэIуасэ зыфэзышIыгъэ-хэм зэдырагъашти «тфы» къы-фагъэуцугъагъ.

Аслъан еджапIэм къыIухъа-нэу, кIэлэцIыкIухэм тарыхым иурокхэр аригъэхынхэу бэрэ елъэIугъэр ыкIи къытезыгъэнэ-гъагъэр сэры. АщкIэ зы мафи ськIэгъожыгъэп. КIэлэеджа-кIохэм ар шIу алэгъугъ, иурок-хэр агу рыхыштыгъэх, ахэр нахъ гъэшIэгъонэу зэрэхъушхэм пае ежымыи къыугъоигъэ чIыпIэ къэбархэр ыгъэфедэщтыгъэх. ШIэхэу еджапIэм краеведческэ музей къышызэIутхыгъагъ, ар хэкумкIэ анахъ дэгъухэм аха-лыгъэщтыгъ. КIэлэгъэгъэджэ ныбжыкIэм зехищэгъэ кружо-кым къэкIорэ кIэлэцIыкIухэр иIэпыIэгъухэу Аслъан Фэдз къы-рыкIуагъэр, заом хэлэжыагъэ-хэм, къуаджэм ицIыф гъэшIуа-гъэхэм якъэбархэр къаугъоигъа-гъэх. Ахэр ыгъэфедэхъэз, альбо-мышхоу «Боевая слава ходзин-цев» зыфиIоу ыгъэхъазырыгъэм архивхэм къахахыгъэ тхыгъэхэр, диктофонхэм атетхэгъэ къэбар-хэр, сурэтхэр, заом къыратхы-кIыгъэ писъмэхэр, гъэзетхэм къарыхъэгъэ тхыгъэхэр игъусэх.

КъыкIэлъыкIорэ илгъэхэм Аслъан «Къуаджэу Фэдз итпо-нимическэ гушыIалгъэ» ытхыгъ. Ащ дэхъащт къэбархэм яугъоин илгъэситфэ пылгыгъэх. «Гъэсэ-ныгъэ IофхэмкIэ Фэдз икыбар», «Фэдз щыпсэухэрэм ягенеало-гие лъапсэхэр», «Фэдзхэм ята-рихъ диным чIыпIэу щыубыты-

рэр», «Фэдзхэр къызэрэзэрэщэ-хэрэмрэ унагъо зэрэшIэрэмрэ» зыфиIорэ рефератхэр ытхыгъэх.

Фэдз итарихъ фэгъэхыгъэу 1998-рэ илгъэсым Аслъан къы-дигъэкIыгъэгъэ тхылъыр тирес-публикэ апэу ащ фэдэ тхылъэу къышчыдагъэкIыгъэхэм ащы-щыгъ. Ащ къуаджэм дэс лIахъо, унагъо, цIыфы пэпчъ якъэбар дэбгъотэщт. КъоджэдэхэмкIэ, анахъэу ныбжыкIэхэмкIэ, мэхъа-нэшхо иIагъ.

Рихыжыгъэ Iофыр ымыгъэ-цакIэу Аслъан ыуж икIышты-гъэп. ГукIэ зынэсыгъэ мурадым IэкIи нэсыжыштыгъ. ЫIэ къи-мыфэн Iоф щымыIэу къыпшIуи-гъэшIэу ар псэугъэ. Цыф дэ-гъугъ, губзыгъагъ, шIэныгъагъ-хэр ренэу зэригъэгъотыштыгъэх, ныбжыкIэхэр ыгъэдэлонхэу ыкIи зылышIэнхэу къарыу зыфиго-тыжэ зэпытыгъ.

СщыгъупшэжыкIэрэп ицIыкIу-гъом къышгъэжыагъэу сэкыат-ныгъэ зэриIэм фэшI Аслъан ав-томобиль цIыкIу къызыратым («инвалидская» ралощтыгъ), машинэ фыкIэ зэримыгъашIэу ыуж зэримыкIыгъагъэр. АщкIэ къыкIухъэщтыгъ, къалэхэм анэ-сыщтыгъ, илофхэр нахъ псын-кIэу зэпигъафэщтыгъэх.

Аслъан непэ къытхэмытыжы-ми, цIыфшIоу, гъашIэм лгъэго нэф пхырызыщыгъэу, къуаджэм ицIыф лъапIэхэм ащыщэу тыгу къынагъ. Фэдзхэм ар бэрэ агу илгыштыгъ.

БЫЖЪ Сыхъатбий.
РСФСР-м иеджапIэ изаслу-женнэ кIэлэгъэадж.

Мыукъожьын саугъэт зыфагъэуцужьыгъ

КIэлэгъэадж! Ащ ыпсэ ыубыти,
МашIо кIигъани,
Зышъхамысыжэу тын ышIыгъ!
МашIор егъашIэм мыкIо-сэжыынэу,
Насып къэкIуапIэу цIы-фым фэхъунэу,
Актыл хыхынэу, гъэбэжыоу лэжэынэу.

Бэрэ сыгу къэкIыжыи усэ цIыкIоу ськIэлэеджакIозэ къэс-логъагъэм исатырхэр. Ащ мэхъэ-нэ куоу хэлъми сызремыгъушчы-сэгъагъэр гъэнэфагъэ, а сэнэхъа-тыр къыхэхыныр сыгу пкIы-хъэуи къызэрэмыкIыгъэр ащи нахъ нэфагъ.

Адэ сыд фэда непэрэ кIэлэ-егъэаджэр?

БэмышIэу сикIэлэеджэкIуа-гъэу еджапIэр къэзыухыгъэм сыIукагъ. IэкIыб хэгъэгъу илгъэс заулэ кIалэр къысыгъэу тхылъ го-рэхэр икIэрыкIэу ыгъэкIэжы-щтыгъ. Апэ къызкIэлупчIагъэр хъысапыр языгъэхыштыгъэ Любовь Семен ыпхъур ары.

«Джыри къыгъэзэжыгъэба еджапIэм? Адэ Минсурэ Юсыф ыпхъур? Адэ Сарэ Мыхъамодэ ыпхъур?»

БзылфыгышIэу кIалэм зыцIэ къыриIуагъэмэ саригъэгупшы-сагъ. Ахэр яIушыгъэкIи, яIэдэб-ныгъэкIи, ягъэсэныгъэкIи, яцIыф

рэхъат гъэпсыкIэкIи зыкыуа-гъаштэу зэрэщытхэр къэсэшIэ-жыи. АщкIэ къызкIэзгъэжыагъэр цIыфым ишэн-гъэпсыкIэ апэ гу-лыотэшь, етIанэ исэнэхъат зэри-гъэцакIэрэм улгыплъэу еогъа-жэшь ары. Ау щыIэныгъэм сызэрихыплэхэрэмкIэ, цIыфы-гъэшхо зыхэлъэу, къызэрыкIоу, нахъ зыкIэозыгъаштэхэрэр ясэ-нэхъат зэрэфIаэхэмэ уехъы-рэхъышжыынэу щытгъ. Любовь Белковар я 3-рэ гурыт еджапIэу поселкэу Яблоновскэм дэтым илгъэсшIэ пчъагъэрэ хысапыр щаригъэхъэу ыкIи еджэн-пIу-ныгъэ лгъэныкъомкIэ изавучэу щытыгъ. Хъахъуко Минсурэ Юсыф ыпхъур биологием ари-гъэхъэу исэнэхъат илгъэс цIэкIым къехъум рылэжыагъ. НэфышIэ Сарэ Мыхъамодэ ыпхъур — фи-лолог, етIанэ еджапIэм ипсихоло-гэу Iоф ышIагъ.

Сыгу къэкIыгъэм псэлъэ шъуашэ естынэу игъо симыфэ-зэ, нэбгырищыри зы шэн зэфэ-дэ горэм зэрэпыхы» сIуагъэ. Си-насып къыубыти, ахэм илгъэс за-улэрэ Iоф адэсшIагъ. ГушыIэ лъапIэу «КIэлэгъэадж» зыфи-Iорэр, сэ сишIошIэкIэ, зыфэбгъэ-шъошэн плъэкIыштыр агу кэ-кIыжэу, илгъэс пчъагъэ тешIэ-жыгъэми кIэлэеджакIохэм ащымыгъупшэжыу, зишIэны-гъэкIэ, зикультурэкIэ зигугъу ашIырэр ары. Мыхэм кIэлэ-

егъэджэ сэнэхъагыр къадалъфы-гъэм фэдагъ, ныбжыи гушыIэу «сэ» ажэ къыдэкIэу зэхэсхыгъэп, амакъэ алэгъэгъэу къэсэшIэжы-рэп. Iушъабэхэу, егъэджэкIэ шэн дахэр апэ итэу, Iушхэу, агухэр къабзэхэу гъэпсыгъагъэх. Заулэрэ кIэлэеджэкIо «къынхэр» цIэу зилэхэр Сарэ икабинет згъэкIуа-тэхэу хъугъэ. СшIэщтыгъ сыд фэдэрэ Iоф классым къытэджа-гъэми, тыдакIорэм зэрэзэшIуи-хыштыр. Ар сыдигъуи гушIуб-зыоу къытпэгъокIыштыгъ, си-гъусэ кIалэм пхъэнтIэкIур къы-фигъэкIуатэти, анахъ хъэкIэ лъа-пIэм фэдэу ыпашъхъэ ригъэ-тIысхъэщтыгъ. Ащ фэдэр пшы-гъупшэна? ЕтIанэ сикIэлэеджа-кIохэр ежъ-ежырэу ыдэжэ чъэ-щтыгъэх.

Сегупшысэ...
КIэлэгъэадж! Джыри ыадэжэ къэтэгъэзэжыи,
Еджэгъу уахътэм тыхэош-жыи,
Уипсэлъэ Iушхэр бзыпхъэ тфэхъугъэхэу,
Угу ифэбагъэ тыкыгъэшIо-жыи.

СызэрэкIэлэгъэаджэр сщы-гъупшагъэу сикIэлэгъу сыхэу-цожьы, сиеджапIэ гукIэ сылгъэ-Iэсы. СькIэлэеджакIу! Мары санэIу итых кIэлэгъэаджабэу ты-зыгъасэхэу, тызыпIухэрэр. Ахэр зэфэдахэхэп — лгъагъ, лгъахъ-чъ, дэгъух, гуIалэх, дысых, къа-

игъэх — балэ къэппчъынкIэ. ПшыгъупшэжыкIэрэи нахыб, ау ахэт зырызхэр.

ГъэрекIо тиклассыгъэхэмкIэ тызэлукIагъ. Хабзэ зэрэфэхъу-гъэу, Iанэм тыпэмэтыIысхъэзэ, тикIэлэгъэаджэу ХыдзэлI Хъаз-рэт Якъубэ ыкIорэ тыгу къэдгъэ-кIыжыгъэ (гухэкI, ау идунай ыхъожыгъэ). ЕтIани пчыхъэ ре-ным ащ къытилоштыгъэу тызэ-утэкIи, щыIэныгъэм къытфигъэ-нэфэжыгъэ лгъэныкъуабэм бэрэ ягугъу тшIыгъэ. Хъазрэт кIэлэ-егъэджэ къызэрыкIоу технологи-ер тигъэхъэу еджапIэм чIэтыгъ. Ащ джыри зэ къегъэшпыпкэ-жыи цIыфым ипредмет закъоу щымытэу, ежъ хэлъ ицIыфыгъэ къызэрэгъоуцорэр. Хъазрэт адрэ кIэлэгъэаджэмэ къытамыIорэ зи къылоштыгъэп, ау игушыIэ пшIошъ ыгъэхъуштыгъ, сыда Iломэ ежыри джа къыIорэм темыкIэу псэуштыгъ. Iофыгъо зэфэшъхъафэу щыIэныгъэм ты-ныбжэ телытагъэу къытфызы-дихыштыгъэхэм татэгущыIэзэ, иурокхэр бэрэ дгъакоштыгъэх. Хъазрэт шэн гъэтылгыгъэ гъэ-шIэгъон хэлъыгъ: хэти къыIорэм е иеплгыкIэ рэхъатэу едэлъ-щтыгъ, бэрэ къытхэмыгушыи-Iэми, зы нэбгыри ымыгъэдэлонэу къытхэкIыштыгъэп. Илгъэхэр нахъ тешIэ къэси тикIэлэгъэаджэ ипсэлъэ кIэкIхэм мэхъанэ куу зэ-рахэлыгъэр къыдгурэIожыи.

Ары, тилгъэхъанэ емылгы-тыгъэу къызэрыкIуащэу, шъып-къэгъэшхо хэлъэу, ыгу зэлухы-гъащэу щытыгъ. Ау джа шэнэу

цIыфмэ афэзымыгъадэрэр ары тыгу къызыгъэнэжыгъэри. Сэ симызакъоу, сикъоджэ цIыкIоу Псэйтыку зэрэпсаоу пштагъэми, ар къэзымыушыхъатын къыдэ-кIынэп.

Хъазрэт егъашIэми ымакъэ ылэгъыгъэп, щысэ зэфэшъхъаф-хэр, кIэлэгъэаджэхэм зэрэшэнэу, къытфыхыгъэп, тигъэмысэу къэгущыIагъэп. Мыхъун пхилгъэ-гуагъэмэ, къыIорэр зэпигъэун-ти, къыуажэу шытыштыгъ. Тым фэдэу, гукIэгъур къызычIэщырэ нитIум уагъэуIыгъэу уагъэдало-щтыгъ, зэфэдэу зэкIэми ифэбагъэ атыригуащэщтыгъ. Джары кIэлэ-егъэаджэ шыпкIэхэр зыфэдэ-хэр; якIэлэеджакIохэу, ныбжэ хэкIотагъэ зилэ хъужыгъэми агу фабоу, IэшIоу къинэжыгъэх! Мыукъожьын саугъэтхэр ахэм зыфагъэуцужыгъэх! Ахэр пса-уштых яIугъэхэм, агъэсагъэхэм, акIырыплгыгъэхэм къаханэхэзэ.

Непэ сисэнэхъатэгъу, сиIоф-шIэгъу кIэлэгъэаджэхэм зэфэз-гъазэмэ сшIоигъу. Ныбджэгъу лъапIэхэр! Iофэу зыуж титым нахъ сэнэхъат гъэшIэгъон щыIэп. Насыпыгъ ныбжыкIэмэ уахэтэу, ахэм агуэмэI адэбошэу, бгъэ-далохэу, уадэлэу улгъэжыныр. ШIу плъэгъунхэр еджэкIо дэгъухэри, еджэным фэмышгъэ дэдэхэри, гъэдэлэгъуаехэри, пIорэм шIо-мыкIэу зыгъэцакIэхэрэри.

СикIэлэгъэаджэ лъапIэ зэри-лоштыгъэу, «уапашъхъэ ис кIэлэ-цIыкIур къызэрэчIэкIыштыр ныбжыи пшIэщтэп, зышъхъэщы-мыIэтыкI, Алахъым ерэмьд, зэ-горэм зыпшъхъащымыIэты-кIыжыным пай».

ШЪХЪЭЛЭХЪО Марин.
Яблоновскэ гурыт еджапIэу
N 3-м икIэлэгъэадж.

Непэ Адыгэ театрэм ищыгхуэрэ лытэныгъу кыфашырэмрэ дунаим тет адыгэхэр рыпэгэнхэ, рыгушхонхэ алэкы. Ар АР-м и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцэккэ шытым кыфэзылжыгъэхэр иактерхэр ары. Ясэ-нэхат шыпкъэныгъу фырагъэр, агуи апыс ащ зэрэхэтлагъэр, сэ-наушыгъэ инэу ахэлъыр гъу-нэнч. Джырэ уахтэм театрэм иколлектив апышэрэ актерскэ гъэсэнныгъэ ягъу лъэужитф шэлажэ. Ахэм алэ эккэдзагъу, лытэныгъэ зэфашлэу, лъэпкъым ыцэк дахэккэ арагъагъу искусствэм игъогу тетых.

Мыхэм кыахэгъэщынэу тефэ 1976-рэ ильэсым Ленинград дэт театрэлъэ институтыр къэзы-ухыгъэ актер купыр. Ясэнаушыгъэки, ятеплэккэ, ягушхэлжыгъэки зы нэбгырэ ахэгъэ-зын ахэмыгъу, зэфэдэу искусствэм кыфэхуэгъэ шыпкъэх. Арэушгъу Тхышхом ынэшлэу кыашифатэми, кыныгъоу эпачыгъэри, члэнагъу ашыгъэри бэ дэд. Къадеджэгъэ пчъагъэм игъонэмысэу ядунай ахыжыгъэ. Къагъэхэу Зыхэ Зурбий, Кукэнэ Мурат, Ацумбжэ Нурбий, Хыатхыкълумэ Аскэрбий, Зыхэ Мэлэйчэт, Уджыхуэ Марыет — ахэм ахэзыгъэхэм къа-тефэщыгъэри апллэу ралыхагъэу, зы пкъынэ-лынэм фэдэу, куп эккэжэ-зэдэужыгъу лфэ за-шлэрэр бэ темышлэу ильэс 40-м нэсышт.

А студиём шыцц театрэм иартисткэ цырылоу, УФ-м изаслу-женнэ артисткэу, АР-м инаро-днэ артисткэу Бэрэджэ Светланэ.

Мы бзылфыгъэм фэдэхэр арых «Тхышхом театрэм кыфигъэ-хуэгъэ» зыфалохэрэр. Къызиш-шэжыкырым актерсэ хуэнэу фэ-ягъ. Ицкыкълумэ Очэпшыцэ дэт унэу зыщапгъуэм изы дэпкъ ар-тистхэм ясурэтхэмккэ ыгъэккэ-раккэщыгъэ. Светэ джахэм аккэ-рыхэмэ, ыгу къалэтэу, апэгъу-шугатэу еджаплэм икыуухын нэ-сыгъ. Сэнэхатри Светэ кылы-хуэгъэ, адрэ илэгъухэм кыахи-хы, тхыабзэ кытырилхыгъэ плэ-хуэшт. Ащ ишыхатэу тыдэ кыуагъэми хуэгъэ-шлэгъабэ ыплэккэ кыкылыштыгъэ.

Сэнэхатым иублан

— Гурыт еджаплэр кысыухы-зэ, ушэтынхэр къэсынхэккэ ох-табэ шымылжыгъу Ленинград дэт театрэлъэ институтым иккэлэ-егъаджэ куп лъэпкъ студиэ шы-зэхищэнэу, ащ пае ныбжыккэхэр кыахынкхэу Мыекыуапэ кызы-рэккыгъэхэр кытагуагъ. Члэхан ушэтынхэри, комиссионер зыдэ-шылэшт чыплэри, уахтэри кы-гуагъэх шхыае, сызэрэгъу-

зырытыр кыисити, лущыпцы-кыгъагъ. Мыекыуапэ Пушкиным и Унэу, мыщ фэдиз ильэсыбэм сызшылжыкырым театрэм кыкы-кыуагъ, ау зыпары члэгъотагъэп, синасып сценэм хэмылэу сгуи, ситхылыгъэр музучилищым яс-тыгъэх, — кыелотжы С. Бэрэ-джым.

Ипшэшгъэгъуэр ежыыррэ хыккэщым члэсхэу ушэтынхэм зыфагъэхэзырыштыгъэ. Мэфэ зытлэу-зыщ хуэгъу лы хэккэ-гъэ горэ Светэ гуфэпллэ дэдэу кызырэгъэпшыгъэхэр гу лы-тагъ. Бэ темышлэу кыккэрыхыи, кыеупчыгъэ: «Актерсэ ухуэнэу уфаеба?» Джа гушылышыр ары пшэшгъэжыкырым ныбжыккэми ищылэныгъэ кыгъэзэгъу шхыалэ фэзышлыгъэр.

А лыры Ленинград театрэм, орэдылоным ыккэ кинематогра-фием яинститутэу дэтым иккэлэ-егъаджэу, ыужыккэ ильэсипплэ кыатеубгыгъуагъэу езыгъаджэгъэ-хэу, профессорэу Николай Де-цик арэу кыккэрыхыгъэ. Тхыш-хом цыфым кыырипэсыгъуэу, ынатлэ итхагъэм цыфхэри, уах-тэри, чыплэхэри зэфышхэзэ зэ-тырегъафэх.

— Николай Децик сисэнэхат, сишылэныгъэ зэрэпсауи ила-хышхо кыкылышхыгъэ, кы-силогъэ гушылэ дахэхэр, гъэсэ-пэтхыдэхэр егъашли сифусэх, сарэгъуазэ, — лъегъэкуатэ игу-кыккыжыкырым Светэ. — Шуккэ сыгу кыинэжыкыгъэхэм ашыцц зылашлэрэ обществэннэ лфэ-шлэу, драматургэу, журналистэу Шхыаплэккэ Хыси. Тистудиэ зэхатэ зэхуэм ар зэрэгъушлэ-щыгъэр, еджапхэм якыкыхын чанэу хэлажыгъу, лэпылгъу зэрэ-фэхуштым ыгъэгумэккэу зэрэ-щытыр кыкышхэу кытпылтыгъэ.

Къэллопэн хуэмэ, Адыгэ шбо-лырым сыд фэдэ лфэ кытэджэ-гъэми, Хысэ эккэми апэ итыгъэ, лфэгыгъэхэм язэшлэхын еусэу, мыпшыжыгъэу, псэемиблэжыгъу псэуэгъэ. Ащ ишыпкыгъэ, игу-кыккэзэгъэ сэ сфэхэккэ згъэ-унэфыгъэ. Н.К. Децик игъусэу мэфэ пчъагъэрэ лфэ кызди-шлагъ, ушэтынхэм сафигъэхэ-зырыгъэ. Шхыаплэккэ ежэ ипсэу «Шарлотта-Айшет» зы-фиолорэм роль шхыалэр кышыс-шыным лъэшэу фэягъ, ккэхоп-сыштыгъэ, ау шылэныгъэр узэ-рфаеу зэхэлэп, ар кыддэху-гъэп.

Урысыем иккэлэшхоу Лени-град ильэсипплэ зэрэщеджэгъэм Светэ ыгуи, ыпыс, иакылыи — ишылэныгъэ зэрэпсауи чыплэ ин дэдэ щыуытыгъэ. Иурам дахэхэм, итеатрэ бэлахэхэм актер ныб-жыккэми идунэе зэхашлэу кыагъэ-ушыгъэ ыккэ апысхыгъэ.

Студиём Мыекыуапэ кызы-гъэзэжыкырым, театрэм нахэ чанэу,

нахэ жыкыгъэхэ псынккэ илэу лфэ ышлэнэу ригъэжыгъэ. Актер ыккэ режиссер ныбжыккэхэм сыд фэдэрэ спектакли лфэ да-шлэшунэу, творческэ лъэгэплэ-шхом тетхэу шытыгъэх. А лъэ-хыным Светэ образ зэфэшхыаф дэдэхэр кышылыгъэх: «Дорогу! Караман жену ведет» (Теона), Кето «Если б небо было зерка-лом» (Тезея), «Седьмой подвиг Геракла» (М. Рошин), «Тартюф» (Эльмира), «Женитьба» (Агафья Тихоновна), «Думы матери», «Шуэабэхэр» (Кул ыккэ Къар), «Гашлэм имэзиш» (Тамар), «Мыхыамчэрыкыор, привет!» (Хыаплэуащ) ыккэ нэмыккэхэр. Мы ильэсхэм актерсэ ныбжы-ккэр зышхыахымысжыгъу, обра-

хэу хыалэмэгъ хуэгъэ. Театральнэ критикхэми анахэ роль дэгъу кы-хагъэщыгъэхэм ахалытэгъагъ.

Светэ ирепертуар чыплэшхо шызыубытыгъэр лъэпкъ драма-тургием хэт образхэу, ищылэны-гъэ хэтхын умылгъэккынэу, ежым шыцц шыпкъэ хуэгъэ-хэр арых. Шыфхэм ашыгъушэн амылгъэккэу, адыгэ лъэпкъым идунэезэхашлэ, идунэеппыккэ, иакылы, адрэ цыф лъэпкъхэм кыахэзыгъэхэр шэнхэр шыккэ зэфэшхыафхэмккэ еплтыхэрэм апсэ лъегъэзэгъэх. Дэнэлэпэ, Дэхэбаринэ, Нэшхо, Катя яоб-разхэр тызхэт шылэныгъэм тыз-луккэхэу, лъэгъухэу, лфэ зыдат-шлэхэу, тинэлуасэхэу, тилахылы-хэу шыт бзылфыгъэхэр нэм

зыр кызылэуихэу, купккэу илэу нэрылгъу кышылэу театрэм ирепертуар хэт спектаклэхэм, эккэ плэми хуэнэу, ахэлэжыгъэ.

Кыкыгъэщы сишлэныгъэу теат-рэр зыккэсэхэми, театрэлъэ критикхэми джы кызынэсыгъэм агу кыинэжыкыгъэ Дездемонэ ироль. Дунэе драматургием иккэсиккэу Шекспир ипсэсэ цырылоу «Отел-ло» Светэ изэгъы байрэ идунэе-зэхашлэрэ игъэккыгъуэу шы-гъэлырышлагъэх. Бзылфыгъэу шулыгъуныгъэ гъуэнэнчэм зэ-лышптагъэу, зышхыгъэу Тхыш кызышышхыгъуэм ишэн-зеккыа-ккэ, илэккэ дунэе куоу, зэхуэгъу-фыкыгъэу кыгъэзэгъуон ыльэ-кыгъэ.

Зэхэдз ышлэрэн

Светэ итворческэ гъогу урып-лэмэ, умыгъэшлэгъон плэккы-щтэп роль шхыалэхэм афэдэ-кыабзэу спектаклэхэм ахэт роль гуадзэхэри сценэм шигъэшлэ-тынхэ, кыкыгъэщынхэ зэри-лэккыгъэр. Сыда плэмэ егъашли зэхидзыгъэп кышылышт образыр спектаклэм зэрэхэтыр, ыгу етыгъу, фэшшыпкъу дэлэжыгъэ. Ахэм ашыцц Бабакинар («Иванов», А. Чехов).

— Мы ролым сыфэе хыатэу шытыгъэп, сишлэныгъу, гушыс-сэ шхыалэу псэем пхырыш-гъэм пэчыжэ дэдэу сеплы-щтыгъэ. Ау лфэ дэсшлэнэу зесэ-гъаежым образым сызлэпищи, гъэшлэгъонэу, ямышыккэу кы-зырэгъэзэгъуштым сыпылты-зэ, гуккэ псэккэи сштагъэ, си-гъатхэу, еплтыхэрэри ыгъэчф-

слэккыгъэр. Ар ильэсыбэрэ сце-нэм кышагъэлэгъуагъ ыккэ С. Бэрэджым зэпэлыдыжыгъу кышылыгъэ рольхэм ахэуагъ. Пычыгъо зэфэшхыафэу зэхэт спектаклэм иобраз зэмылэужы-гъо зэфэмыдахэхэр ккэ пэтзэ, нэгъэушлэгъу уимыфэу зы-кызыблэхуэзэ, зым ыуж зыр итэу, шхэни, гъэни, дэу я 90-рэ ильэсхэм кызыдахыгъэхэм тап-хырешы, а лъэхыным исурэт, игъэпсыккэ гум кыагъэккыжы.

Ролишгъэм ехыу иунэе шып-кыгъэ дунэе, урыс ыккэ лъэпкъ драматургием шышхэу Светэ кышылыгъэхэм янахыбэр лъэпкъ культурэм дышгъэ ккэнуу кызы-рэхэнэщтым тицыхэу телэ.

— Шыпкъэр плэщтэ, ролым сыфэбанэу, режиссерым ыуж ситэу, образыу сэ сызыфаер кы-сигъэшлэныгъэу селэлоу, сылуп-чъапчъэщыгъэу кысшэжыкырым. Зэккэми ашлэш мыхынккэ хуэн, ау рольхэр ежэ-ежыгъу кыс-факкэщтыгъэх. Къэсшыгъэу, сыгу римыхыгъэу, кызыгуры-мылоу, сшомыдэгъу, сшомы-куоу роль силэп, — ело артист-кэм.

Ары, насыпыгъэшху ащ фэдэу уисэнэхат шлэу плэгъуныр. Сыд фэдэ кыныгъо шылаккэми, цыф зэхэтыккэ фэхуэгъэми, Светэ театрэр шигъэзыенышгъэ, ахыцэ нахыбэу кызыхышлэ лфэ горэм ыуж ихыныр зы такыкы заккэ-ккэ ыгу кыккыгъэ.

— Сценэр — сэ сишылэныгъэ, сишлэуэгъу, сигукъау, силэзэ-гъу, сигужыдэгъэккэ. Ары сэ сыз-фышлэри, сышызыгъалэри. Жыу кыасщэрэм фэдэу сишы-лагъ театрэр. Шыпкъэ, сисэнэ-хыат тхыгъо заккэу зэхэлэп. Артистыр бэмэ алахыгъэ: режис-серым, зыхэт коллективым, зы-шыцц лъэпкъым, унагъом. Сэ синасып кыкыкыгъэ сыд фэдэрэ лъэныккыомккэ сыгушэфынэу, сытынчынэу. Сишлэныгъэу гухахы хэзгъуатэу непэ кызынэсыгъэми сэлэжэ, — артисткэм игукъэ-кыжыкырым лъегъэжыгъэх.

Цыфым изэхэшыккэ кыуушы-нымккэ, игурышгъэ-гушысэхэр шлэу фэлажыгъэу, фэлырышлэхэу, псэунымккэ ны-гыхэм ямызаккэу, ккэлэгъаджэми илахышхо хиль-хыан ыльэккышт. Светэ ипкы-хылыгъэхуэм анахэ чыплэ ин ахызыубытыгъэр куаджэу кызы-щыхыгъэр, ипсыхыо кыаргъоу Псэккыпс, ишгоф гъэбэжыгъэр, ичылэдэхэр. Иккэс ипчъагъэу Нэхэ Ерстэм ылоштыгъэ гу-шылэхэр непэ кызынэсыгъэми джэрпэдэжыгъэу зэхэхы: «Гъа-шлэ игыогоу кышышгъуны-шылым тыдэ жъуэгъэзэгъэми, шлэныгъэу, цыфыгъэу, гукъэб-зэгъэу, дэхагъэу шылэныгъэм шыпхырышхыштыгъэр мы еджа-плэм шыжыгъуытыгъэр ары». А гушылэхэм ябыракъ члэгъу Светэ мэлэу, ипшашгъэхэу Сусанэрэ Аидэрэ кыахыгъэхэрэ ипхы-рэлф цыккыгъэми джа гушыс-сэхэр зэрэхилхыащтым ыналэ тет.

Тэри мы имэфэккэ мафэхэм тигуагъу тыфэгъушлэ. Илы-фыгъэхэм адатхэу, шылэныгъэ гъо-гу Тхыш фыхыгъэр кыкыкэ дэдэу, цыф жъуэгъэхэр ролыккэ гъэшлэгъонхэмккэ ыгъэгъушлэ-хэу, ежыми гухахы ахигъуатэу, псауныгыи, кыаруи ашымыккэу джыри бэрэ иккэсэ сценэм тет-ы-нэу тыфэллэу.

КЪУИЖЭ Нэфэст.
Лъэпкъ театрэм литератур-нэ лфэхэмккэ ипаш.

Хьатх ллакьор лъызыгъэкӀотагъэр

**Шапсыгъэ къуаджэу Шои́кьо щыпсэ-
угъэ Хьатх Гъучыпсэ Ахьмэд ыкъом
игъашӀэ зэрэщытэу Хьатх ллакьом кы-
рыкӀуагъэм рапхызэ, хы ШыуцӀэ Ӏушъом
Ӏус адыгэхэм бэрэ агу къэкӀыжьи.
Сянэу Шъыжъ Хъаджэт Шъалихъэ
ыпхьур таурыхьотэ Ӏазэу Шапсыгъэ
шъолъырым исыгъ. Ари Шои́кьо кыщы-
хьугъ, Хьатх ллакьом пылъ тхыдэжъыр
ащ кыӀотэжъэу сэри бэрэ зэхэсхыгъ.**

Хьышъэр

Хьатхыхэм шъэожьыгъэхэр къафэмыхьухэу охьтабэ текӀы-
гъагъ. Къэхьухэми, лӀэжьи-
щтыгъэх. Ар Хьатхыхэм яны-
сэхэм ащыщ горэ зэрэзекӀуа-
гъэм зэрэлакьоу тырильхъэ-
щтыгъ. Тхыдэм зэрэхэтымкӀэ,
Хьатхыхэм яклалэ горэм джынэ
шъуз илагъ. Нысэр Ӏофым те-
гъэпсыхьэгъагъ, итеплӀэкӀи
зэкӀужэу щытыгъ. Унагъоу
зыхэсыр фэрэзагъ, еплӀлэн шы-
мыӀу къадэпсэуштыгъ. Сыд
фэдэр Ӏоф рыхьыжъагъэми,
псынклэу зэшӀуихьыштыгъ. Ӏоф
пхъашэхэми зашӀидзыештыгъ-
гъэп. ГушыӀэм пае, мэкьюогъу
уахьтэр къэсэу, мэкьур зэрэ-
упкӀэгъэн ыкӀи кызыришчы-
жыгъэн фаеми иӀо унагъом
кызыхьэкӀэ, зы чэщкӀэ мэкьур
упкӀагъэр угъоижьыгъахэу,
хьандзо-хьандзоу зтелъхъа-
жыгъэу нф кыкӀыхэу хьу-
щтыгъэ.

Нысэр хьупхьагъэ ыкӀи ча-
ныгъ, ау зэрэунагъоу агу римы-
хъэу зы шэн хэлъыгъ — гу-
шыӀэныр икӀэсагъэп, нахьы-
бэмкӀэ ыжэ кызытырихьышты-
гъэп. Зэгорэм унагъом исхэр
зэхэтӀысхьэхэи, нысэр кызы-
рагъэгъушчыӀэщтым еусагъэх.
Бзылъфыгъэ Ӏазэ горэм ыдэж
кӀохи ашӀэщтымкӀэ еупчӀы-
жыгъэх. «ЗэкӀэмэ анахьышӀур
нысэр шыхьагъу шъумышӀымэ
ары, — къарыӀуагъ ащ, — ау
къэшъумыгъэгъушчыӀэ мыхьу-
щтыгъ, неущ шегъэжыгъэу
шъушӀэрэр зэкӀэ зэпырыгъэ-
загъэу (мытэрэзэу) шъушӀэ».

Ыужырэ мафэм хьульфы-
гъэу унагъом исхэм кьоу
аукӀыгъэм ышӀо тырахынэу
фежъагъэх, мэлъыр машӀом
щагъэлыгъо. Ар зыльэгъугъэ
нысэм ашӀэрэр фэмышыӀу
къэгъушыӀагъ ыкӀи къабыгъ:
«Хьатх ллакьор, насыпынчъэ
Тхьэм шъуешӀ, шъуихьуль-
фыгъэхэм гъашӀэ ярэмы!»
Ишъэожьыгъэ цыкӀу ышты,
ныбжьи кымыгъэзэжынынэу,
нысэр икӀыжыгъ.

Ащ кыщегъэжыгъэу Хьатх-

хэм къафэхьурэ кӀэлэцӀыкӀухэр
лӀэжьиэхэу, ллакьом хахьо имы-
Ӏэжъэу хьугъагъэ.

Гъучыпсэ

Гъучыпсэ 1926-рэ илӀэсым
къуаджэу Афыпсыпэ кыщы-
хьугъ. Янэу ХьуатӀэ ащ ыпэ-
кӀи шъэожьыгъэхэр кыфэхьу-
гъагъэх, ау бэ амыгъашӀэу
лӀэжьи-гъагъэх. Джыри ащ
ышӀо сабыи хэфагъэу хэтызэ,
ишъхьэгъусэ Ӏаби ятӀонэрэ
шъуз кышӀэгъагъ.

ХьуатӀэ кӀыныбэ ышӀэ-
чыгъ. Сабыеу кыфэхьуштыр
псэуштыгъ ымышӀэу тецыны-
хьэщтыгъ. Шъэожьыгъэр кы-
зэхьум псаоу кызыригъэнэн
ыльэкӀыштым бэрэ егупшы-
сагъ, етӀанэ лӀэпкъым ыгъфе-
дэщтыгъэ зекӀокӀэ-шыкӀэхэм
ащыщ зыфигъэзагъ.

ИжыкӀэ кыщегъэжыгъэу
адыгэхэм хабзэ ахэлъыгъ са-
бий къэхьугъакӀэр кышым
ахьымэ, ыпкышӀол кышӀа-
рагъэпсыхьэу. Ащ пае мы-
жӀолъ щэрэхьым кыпычы-
рэпсыр сабыим кытырагъэ-
лъадэщтыгъ (тыракӀэщтыгъ),
нэужым машӀом е гъучыпсэ
япхыгъэу ащ цӀэ фаусыштыгъ.
Цыфхэм къэбарэу ахэлъы-
гъэм кызыриӀоштыгъэмкӀэ, ащ
фэдэ зекӀуакӀэм ыуж сабыир
псаоу къанэщтыгъ.

Я XX-рэ лӀэшӀэгъум иапэрэ
ныкьо шапсыгъэхэм ар зра-
шӀыштыгъэр мыщ фэд: гъу-
чым хашӀыкӀыгъэ пкыгъо-
хэр щылычым фэдэу пытэхэу зэ-
рэхьунхэм пае зыхалъхьэрэ
псэу хьакъуашъом итэу кы-
шым чӀэтым сабыир хагъа-
щтыгъ. ЕтӀанэ гъукӀэр сы-
джым теозэ, лӀэпшъ елъӀу-
щтыгъ сабыим псауныгъэ пытэ
кырытынэу.

ХьуатӀэ кыфэхьугъэ шъэ-
ожьыгъэм ыпкышӀол джарэу-
штыгъ «запсыхьэм» ыуж цӀэу
Гъучыпсэ («зысэм гъучыпсэ фэ-
дэр» кыкӀы) фаусыгъ. Сабыир
псаоу кызырэнагъэм пае янэ
игушӀуакӀэ гъунэ илагъэп.

Ятэу Ахьмэд ятӀонэрэ шъу-
зыр кызызешъом ыуж илакьо

илӀэуж хэкӀокӀэжынынэу ригъэ-
жъэгъагъ. Къэмыхьузэ чӀи-
дзыжыгъэгъэ Гъучыпсэ ары
Хьатх ллакьор икӀэрыкӀэу лъы-
зыгъэкӀотэнэу хьугъэр. Къызы-
рэдзекӀуагъэр шӀошъхьакӀоу
ХьуатӀэ ишъхьэгъусэ чӀидзы-
жыгъагъ. МэзипӀи нахь мы-
хьугъэ шъэожьыгъэр ышты,
Афыпсыпэ дэкӀыжьи, Шои́кьо,
унэгъо Ӏужэу иӀэу щыпсэурэ
ыш дэжъ, кӀожыгъагъэ. Зы-
хьахьажыгъэхэ Коблхэр Хьуа-
тӀэ дэгъоу кыпэгъокӀыгъэх,
ыгу хагъэкӀыгъэп, ишъэожьыи
кыдапӀугъ. ХьуатӀэ кӀын
ыльэгъугъэми, ыш иунагъо
илӀэпыӀэгъоу Гъучыпсэ ыпӀугъ
ыкӀи ригъэджагъ.

КӀэлэегъэджэ училищыр
кызызеу хужым Гъучыпсэ
Краснодар дэт кӀэлэегъэджэ
институтми щеджагъ. Опсэ-
уфкӀэ къуаджэм дэт еджапӀэм
Ӏоф щышӀагъ.

Ар ыгукӀи, ицӀыфыгъэкӀи
цыф дэхагъ. ЩӀӀӀфэ шъхьэ-
кӀэфагъэр кызыфилӀэжыжыгъ.
ЫмакӀэ ыӀэтыштыгъэп, цыф-
хэр ыгъэлӀапӀэщтыгъэх, ишӀэ-
кӀэ шъырытыгъ. Къоджэдэс-
хэм ренэу уасэ кыфашӀыгъ,
дэгъоу зерафыштыгъ фэдэу,
цыфхэри кыфыштыжыгъ-
гъэх. Бэрэ сыгу къэкӀыжьи
Гъучыпсэ псаузэ зыныбжъ
хэкӀотэгъэ бзылъфыгъэу чылэм
дэсхэм ащыщ кызырэсиӀо-
гъагъэр: «Гъучыпсэ цыф гъэ-
сагъ ыкӀи губзыгъ. Сыдигъуи
бзылъфыгъэхэри сабыи хэри
ыпэ регъэшъых, блегъэкӀых.
Ащ фэдэ зекӀуакӀэр тучаным
ушыӀуагъэми, автобусым
иитӀысхьагъуми кыхьэфэ».

Гъучыпсэ шъхьэгъусэ кӀэ
инасып кыхьыгъагъ. Щамсэт
апшӀэрэ гъэсэныгъэ зэригъэгъо-
тынэу мыхьугъэми, бзылъфы-
гъэкӀэ, бысымгуащӀэ ухигъэ-
пӀыхьанэу щытыгъ. Зэгурь-
лохэу псэугъэх, ясабийхэр да-
хэу зэдӀапӀугъэх, яунагъо хьал-
балыкӀэ имылӀэу щылагъэх.
Щамсэт жэу ибэу кӀэзэгъагъ,
репрессииер зэпчыгъ, кӀын
ыльэгъузэ къэтэджыгъ. Щы-
Ӏэныгъэм уасэу иӀэр икӀоу кы-
гурыӀуагъэу, иунагъуи, ишъхьэ-

гъуси ыгъэлӀапӀэхэзэ псэугъэ.

Щамсэт зэригъэпшэни зы-
фигъэдэни щымыӀэу джыри зы
нэбгырэ ыгу илӀы зэпытыгъ,
ар ышыпхьу нахьыжъэу Мус-
льимэт арыгъэ. Ары пшъэшъэ-
жыгъэ цыкӀоу зыдагъэкошчы-
гъэгъэхэ Казахстан кызышчы-
жыгъэр, ары ежъ исабыищ
афигъадэу зыпӀугъэр, нэужым
адыгэ хабзэм тетэу унагъо
изыгъэхьагъэр. ШӀоу кыфи-
шӀагъэр егъашӀэм шыгъупша-
гъэп, джаш фэдэу, нэмыкӀэу
дахэу кыпэгъокӀыгъэ псэу-
ми афэрэзэу дунаим тетыгъ.

«Хьульфыгъэ шъыпкъэм унэ
ышӀын, чыгъ ыгъэтӀысын ыкӀи
сабий ыпӀун фае» аӀо цыф-
хэм. Гъучыпсэ ишъхьэгъу-
сэрэ а Ӏоф псэури агъэцӀагъ.
Шои́кьо Хьатх зэшъхьэгъу-
сэхэм ашыгъэ унэр дэт, чыгъ-
хатэ ащ кыпышыль, унэм
ипчъэхэр цыфхэм афызӀу-
хыгъэх.

Гъучыпсэ Шамсэтрэ шъэ-
уищырэ пшъэшъитӀурэ апӀугъ.
ГукӀэгъу ахэлъэу, цыфхэр якӀа-
сэу, зэралӀэкӀэу ӀэпыӀэгъу афэ-
хьухэу ежъ нэбгыритӀур псэ-
угъэ. Гъучыпсэ иаужырэ ма-
фэу дунаим цыгъэшӀэжыгъэр
зыфэдагъэми ар къегъэлыгъо,
гур ымыгъэузын ыльэкӀырэп.

Ащыгъум кӀымэфэшхуагъ,
осыр куоу чӀыгум телъыгъ,
гъогухэм лӀэсэуи, машинэ-
кӀи уащызекӀонэу щытыгъэп.
ЛӀыжъ сымэдэжъ хьыльэ чы-
лэм зэрэдэсыр зэкӀэми ашӀэ-
щтыгъ. Илахьылхэр гүмэкӀы-
щтыгъэх, «Зыгорэ хьумэ, сы-
дэуштыгъ тыхьуна?» — аӀо-
щтыгъ. Хьульфыгъэхэр зэхэ-
гушыӀэжыгъыи ыкӀи зэдыра-
гъашти мэфэ реным къэхалъэм
екӀолӀэрэ гъогум телъ ос куур
атхьугъ. Гъучыпсэ ахэм ахэ-
тыгъ.

Пчыхьэм пшъыгъэу къэкӀо-
жыгъ, зигъэпскыжыгъ, зэ-
рихабзэу, пчэдыжыгъ жэу
еджапӀэм зэрэклонэу, зигъэпсэ-
фынэу гъолъыжыгъэ, ау... къэ-
тэдэжыжыгъэп. Джаш фэдэу,
Ӏасэу дунаим зэрэтетыгъэм фэ-
дэу, чыезэ, Гъучыпсэ иду-
най ыхьожыгъ. ИлӀэс 65-рэ

ащыгъум ыныбжыгъэр.

Ыужырэ мафэм Гъучыпсэ
ихьадэ ежъ ахэтэу атхьугъэ
гъогумкӀэ къэхалъэм дахы-
жыгъ.

Исабийхэр

ГъашӀэм шӀагъохэр щэ-
хьух — Гъучыпсэ ыкъуищ
кӀалэ нэмыкӀ къафэхьугъэп.
Опсэуфэ къорыльфиблымэ
агъэгъушӀуагъ. Ахэм ащыщэу
Ӏум къашӀэгъах, ахэми къафэ-
хьугъэхэр шъэожьыгъэх.

Гъучыпсэ Шамсэтрэ яса-
бийхэм зэкӀэми апшӀэрэ гъэ-
сэныгъэ арагъэгъотыгъ. Апхьу
нахьыжъэу Шарыет — мед-
сестра, Джарыет Адыгэ къэ-
ралыгъо университетым фило-
логиемкӀэ ифакультет кы-
уыгъ. КӀалэхэр ятэ ижъау чӀэ-
тыхэу, ар щысэтэхыпӀэу яӀэу
къэтэдэжыгъэх. Цыф тэрэз
хьугъэх, цыфыгъэ ахэлъ.

Къэндаур кӀэлэегъаджэ, къа-
лэу Шъачэ ия 84-рэ еджапӀэ
кӀэлэегъаджэу, нэужым пащэу
Ӏоф щышӀагъ. «Народнэ про-
свещением иотличник» зы-
филорэ цӀэр кыфагъэшъо-
шагъ. Къэндаур ятэ зэригъасэ-
щтыгъэхэр мырэуштыгъ ыгу
къэкӀыжьи: «КъэсӀӀэжы-
рэп тятэ кыттекуагъэу е ыӀэ
кыттыришӀэгъэу. Мыхьунэу
узекӀуагъэмэ е ухэкъуагъэмэ,
ащ унэ шъхьаф уришӀэныешъ,
кыбдэгъушыӀэщтыгъ. Мытэ-
рзэу пшӀагъэм кыкӀэлъы-
кӀон ыльэкӀыштыр кыбгъури-
гъалоштыгъ. Ащ игушыӀэхэр
«сиутынэгъэмэ нахьышӀугъ»
уигъалоу зехапшӀэщтыгъэх.

Андзаур — икӀэлэ гурыт.
ПсышӀопэ районым ияпӀлӀэнэ-
рэ кӀэлэцӀыкӀу-спорт еджапӀэ
ипаш. Ыгу етыгъэу Ӏоф зэ-
ригъэцакӀэрэм ыкӀи кӀэлэцӀы-
кӀухэр спортым пышӀэгъэнхэм-
кӀэ гъэхьагъэу ышӀыгъэхэм
апае «Пшызэ Ӏушъо физкуль-
турэмрэ спортымрэкӀэ изаслу-
женнэ ӀофышӀ», «УрысыемкӀэ
физкультурэмрэ спортымрэкӀэ
иотличник» зыфилорэ цӀэ лъа-
плэхэр, медальхэу «Физкуль-
турэмрэ спортымрэ зызрари-
гъушъомбгъурэм пай» зыфи-
лоу Н. Н. Озеровым ыцӀэкӀэ
агъэнэфагъэр, «ӀофшӀэным иве-
теран» зыфилорэр кыраты-
гъэх.

Русьланэ зэшхэм анахьыкӀ.
Ростов дэт инженер-псэолъшӀ
институтыр кыуыгъ. Апше-
ронскэ районым игъогъушӀ гъэ-
ӀорышӀапӀэ икъутамэу Ӏуапсэ
щыӀэм иинженер шъхьалэу, нэ-
ужым ипащэу Ӏоф ышӀагъ.

Зэшыхэри, ахэм яунагъохэ-
ри дэгъоу зэфышчыгъ, дахэу
зэпэгъокӀых, ятэу Гъучыпсэ
псаугъэмэ зэрагъэрэзэщтыгъэм
фэдэу мзэкӀох.

Хьатхымэ ащыщ горэм
иунагъо шъэожьыгъэ кызыхьо-
кӀэ, сянэ гушӀоштыгъ. «Хьат-
хымэ хахьо яӀ, Тхьэм егъэба-
гъох», — ыӀоштыгъ. Непэ
Хьатх ллакьом хэзыгъахьохэ-
рэр хьульфыгъэ 12 мэхьух, ахэр
зэкӀэ Гъучыпсэ кытекӀыгъэх.

ЦУНТӀЫЖЪ Тэмар.

**Педагогикэ шӀэныгъэ-
хэмкӀэ кандидат.**

къ. Шъачэ.

Сурэтым итхэр: **Хьатх зэ-
шъхьэгъусэхэу Шамсэтрэ
Гъучыпсэ.**

Хъульфыгъэ макъэу шлульэгъур зылуатэрэр

Мы илъэсым концерт анахъ гъэ-шлэгъонэу Мыекьюапэ щытлэгъу-гъэмэ ащыщ дунаим щызэлъашлэ-рэ Энрико Карузо фэгъэхьыгъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние щыкӀуагъэр. Алехандро Олмедо, Сергей Ткаченкэм, Антон Ивановым классикэм хэхъ-гъэ произведениехэу къаӀуагъэхэр шлульэгъу къабзэм, щылэныгъэм дэхагъэу хэтлъагъорэм уафашэ.

Алехандро Олмедо Мексикэм къыкӀыгъ, Сергей Ткаченкэр Германием щэлсэу, Антон Ивановым Москва итеатрэ цӀэрылӀохэм Иоф ащешлэ. Хъульфыгъэ макъэу лъагэ зилэ артистхэр искусствэм зэфыщыгъэх. Дж. Верди, Дж. Пуччини, Г. Доницетти, П. Чайковский, Р. Ленкавалло, нэмыкӀхэм аусыгъэ опернэ произведениехэм къахыгъэ искусствэ гъэшлэгъоным тырагъэдэлугъ.

Концертхэр анахъу къэзыгъэбаигъэу тлътэрэр Урысыем бэрэ къыщалорэ орэдхэу цыфмэ якласэ хъугъэхэр артистхэм ярепертуар зэрэхэтхэр ары. «Къысашъу, пшъа-шъэхэр», «Сэ усщыгъушщэнтэп», «На качелях», «Катари», «Санта Лючия», «Вдоль по улице» зыфилӀохэрэр, фэшъафхэри пчы-хъэзэхъэм щыжыгъыгъэх.

Республикэм и Къэралыгъо филармоние идиректор шъхьалэу, АР-м искусствэхэмкӀэ изаслуженнэ Иофшлэшхоу Хъот Заур артист цӀэрылӀохэм гушыгъэу зафэхъум хъаӀэхэр Адыгейм къыкӀуапчӀагъэх. Искусствэм хэшъыкӀ фызилэ нэбгырабэ концертхэр зэрэ-чӀэсыр гуапэ ащыгъу.

— МузыкӀ дэгъум цыфыр зэрипӀурэм тынаӀэ тет, — къытиӀуагъ Хъот Заур. — Непэ тызылукӀгъэ артистхэр Дунэе фестивал-зэнэкъокъухэм ялауреатх. Произведение-

хэр къабзэу, гум рихъу къэзылорэ артистхэр тапӀкӀи филармонием къедгъэблэгъыгъэх.

Концертмейстерэу Сергей Семеновым удэгущыӀэнкӀэ хьопсагъо. НэгущыӀоу къыодӀу, артист пӀпч зэрэджыгъурэм дакӀоу, классикэм ипроизведениехэр узылӀпишэу фортепианэмкӀэ къырегъалох. Бысымхэр дахэу апэгъокыгъэхэу ащ елгытэ, джыри Мыекьюапэ къэкӀонэу фай.

Пчыхъзэхъхэр зезыгъэ артистэу Антон Новиковыр изекӀокӀэ-шылӀкӀэхэмкӀэ къахэтэгъыщы. Концертхэр къызаухыкӀэ артистхэр псынӀкӀэу сценэм текӀыжъхэу, залым чӀэсхэм «зашӀуагъэбылӀэу», къадэгущыӀэнэу фэмыхэу бэрэ тырехъылӀ. А. Новиковыр артистхэм якӀэщакӀоу пчэгум къыра-щжыгъы, концертхэр къызаухым ыуж республикэм щыщхэм аӀукӀагъэх, зэготхэу сурэтхэр атырахыгъэх, къэбархэр къызфалотагъэх.

Хъульфыгъэ макъэу «тенор» зыфалорэр зэрдахэр, гум илыр къыриплотыкӀын зэрэ-плӀэкӀырэр, макъэр шъабзэу е лэтыгъэу зэрэ-зэхъпхырэр, шлульэгъу къабзэр орэд дахэм

зэрэщыӀурэр — ахэр сыдым ымыуасэх! Зэгъусэхэу нэбгырищ пчэгум кыхъзэу дунаим щызэлъашлэу произведениехэр къыздалохэ зыхъукӀэ, щылэныгъэм щызэхъпхы-рэм ор-орэу уасэ фэшпы пшлӀогъоу уахътэ къыокӀу.

Фондэу «Дунаим исэнаущхэр» зыфилорэм ихудожественнэ пашэу Давид Гвинианидзе гухэлъ гъэшлэгъонхэр илӀэх. Дунэе искусствэм «ижъагъохэу» опернэ произведениехэр къэзылӀохэрэр ыугъоинхэш, зы пчыхъзэхъхэм хигъэлажъэхэ шлӀогъу. Дунаим щы-цӀэрылӀохэу Паваротти, Каррерас, Доминго искусствэм ялахъу хашӀыгъагъэр артист пстэуми щысэшӀу афэхъу. Алехандро Олмедо къызэрэтиӀуагъэу, артистхэм искусствэм лъэужэу къышигъанэрэр зыми хэмыкӀокӀэным фэшӀ емызэщэу Иоф зыдешӀажы.

Къэгъэгъэ ларамэу артистхэм аратыгъэхэм, лӀгъу зэрафытеуагъэхэм тагъэгущыӀуагъ. Ащ фэдэ концертхэм искусствэм ишгъэфхэр нахъышӀоу уагъашӀэ.

Сурэтым итхэр: **концертхэм хэлэжъыгъэ артистхэр.**

ДУНЭЕ ЗЭЛУКӀЭГЪОУ «ТУР АДЫГЕИР»

ТелефонкӀэ къатыгъ. Кушъхъэфэ-чъэ спортхэмкӀэ дунэе зэлукӀэгъоу «Тур Адыгеир» тиреспубликэ щэкӀо. Хэгъэгуи 6-мэ ябылӀыфыгъэ командэхэр тиреспубликэ игъогу-хэм ащызэнэкъокъух. ЗэлукӀэгъу-хэм ядиректорэу Анатолий Лелюк гъэзетыр къыхауыным фэдгъэхъа-зырызэ тыгъуасэ гушыгъэу ты-фэхъугъ.

Н. Боярскаяр апэ ит

— Кушъхъэ гъогуу спортсменкэмэ къа-кӀугъэр километри 10-м нахъыб, — къеӀуатэ Анатолий Лелюк. — Апэрэ чӀыплӀэр Наталья Боярскаям къыдихыгъ, ар Урысыем ихэшпыкыгъэ командэ хэт. Украинэм икомандэ хэтэу Е. Высоцкаяр ятӀонэрэ хъугъэ. Командэу «Русвелэм» испортсменкэу А. Бурченковам ящэнэрэ чӀыплӀэр къыдихыгъ.

Спортсменкэхэр мэфитӀум къыкӀоцӀ зы-зэнэкъокъухэм, Наталья Боярскаям апэрэ чӀыплӀэр фагъэшъошагъ. Е. Высоцкаямрэ А. Бурченковамрэ я 2 — 3-рэ хъугъэх.

Дунэе зэлукӀэгъоу «Тур Адыгеир» неущ аухыщт. Зэнэкъокъур ятӀонэрэу тиреспубликэ щэкӀо, спортсменкэхэм тичӀыопс ашлӀ-гъэшлэгъон, зэхъащакӀохэм афэразэх.

ШЪОШӀА, ЗЭХЭШЪУХЫГЪА?

«Спартакым», ЦСКА-м рагъэблагъэ

Футбол командэу «Рубин» Казань щешлӀэрэ Натхьо Бибарс Израиль ит адыгэ къуаджэу Кфар-Камэ къыщы-хъугъ. 2012 — 2013-рэ илъэс зэнэкъокъоу Урысыем щыкӀуагъэм лӀкыб хэгъэгухэм къарыкыгъэ футболист анахъ дэгъухэм Б. Натхьор ахалыгъэ. ЦСКА-м, «Спартак» Москва, «Динамо» Москва, нэмыкӀ командэхэм адыгэ клалэр арагъэблагъэ.

Натхьо Бибарс къызэрэтиӀуа-гъэмкӀэ, «Рубин» щешлӀэныр ыгукӀэ къыхихыгъ. Командэм дэгъоу къыщыфыщыгъ, быс-лымэн диныр елжы. «Спартак», «Динамо», нэмыкӀ коман-дэхэр бэшлагъэу къызэрэлъы-плӀэхэрэм щыгуау.

Джырэ уахътэ футболистыр командэм ебгъэблэгъэным фэшӀ апэу узытегушыӀэн фаер ахъ-щэу лыптын плӀэкыщтыр ары. Пэшлорыгъэшъ къэбарэу зэхъ-хыгъэмэ хэкӀыплӀэу афэхъуштыр

тшӀапэрэп. ЦСКА-р бэшлагъэу Б. Натхьом къыфай, командэр Европэм ичемпионхэм я Кубок икыдэхын фэбанэ. Ар къыдэ-плъытагъэми, ЦСКА-м Бибарс мыкӀоштэу къытщэхъу. Ахъщэу футболистым лъатыщтыр зэкӀэ-ми анахъ макӀ. «Спартак» ахъ-щэу футболистым тефэрэр къы-гъотын ылӀэкыщт, зэкӀэми ана-хыбэ Б. Натхьом лъытыным фэ-хъазыр.

«Рубин» итренер шъхьалэу Курбан Бердыевым Натхьо Би-

барс иешӀакӀэ ыгу рехъы, коман-дэм ищыкӀагъэу елгытэ. Бибарс Израиль ихэшпыкыгъэ коман-дэ зэрэхэтыри ешӀэ.

Мэфэ заулэм къыкӀоцӀ Натхьо Бибарс командэу зыщешӀэщтыр къыхихыщт. Ащ къызэрэтиӀуа-гъэу, мыекӀопэ «Зэкъошныгъэр» Урысыем иапшъэрэ куп хэты-гъэмэ, тикомандэ зэкӀэми апэу къыхихыным фэхъазырыгъ. Германием, нэмыкӀхэм Б.Натхьор рагъэблагъэ. Тылэ щешӀэщтми, адыгэ клалэр дунаим цӀэрылӀо зэрэщыгъу гъэм тырыгушхозэ, тигуапэу тылӀыплӀэщт. Опсэу, Би-барс, джыри нахъ гъэхъэгъэ-шлӀухэр пшӀынхэу пфэтӀэу.

Натхьо Бибарс Краснодар къызэкӀом сурэтыр тырахыгъ.

НэкӀубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛӀ Нурбий.

Зэхъыщыгъэр ыкӀи къыдэзы-гъэкӀырэр:
Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ ИофхэмкӀэ, лӀкыб къэралхэм ащы-псэурэ тильэп-къэгъухэм адырлӀэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамал-хэмкӀэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр
МЭШӀЛӀЭКЪО Саид

Редактор шъхьалэм игуадзэр — пшъэдэкӀыжъ зыхъырэ секретарыр
ХЪУРМЭ Хъусен

Редакциер зыдэшылэр:
385000,
къ. Мыекьюапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкӀыжъ зы-хъырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыгъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын ИофхэмкӀэ, телерадиокъэтын-хэмкӀэ ыкӀи зӀлы-лӀсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чӀыплӀэ гъэоры-шлӀанӀ, зэраушыгъа-тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхауыгъэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекьюапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр 4010
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1790

Хэутыным узшыкӀэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкӀэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00